

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Sisarukset yhdessä yötä päivää

– sisarusryhmän myötä sisarukset toistensa tuki päiväkodissa

Sanna Mäkikallio

Koulutusohjelman opinnäytetyö
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi (AMK)

KEMI 2011

Tekijä(t):	Sanna Mäkikallio
Opinnäytetyön nimi:	Sisarukset yhdessä yötä päivää - sisarusryhmän myötä sisarukset toistensa tuki päiväkodissa
Sivuja (+liitteitä):	43 + 6
Opinnäytetyön kuvaus:	<p>Opinnäytetyössäni selvitän, mitä hyviä ja huonoja puolia lapsen sosiaaliselle kehitykselle sisarusryhmästä voi olla heidän vanhempien ja hoitajien mielestä. Ovatko sisarukset toisilleen tuki ja turva vai ovatko he toisissaan kiinni kokoajan, eivätkä halua tai osaa alkaa leikkiä ja toimia toisten kanssa. Lisäksi selvitän, miksi vanhemmat haluavat lapsensa päiväkodin sisarusryhmään ja millaisille perheille sitä suositellaan.</p>
Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:	<p>Teoriaosuudessa esittelen päivähoidon eri mahdollisuudet ennen kuin paneudun tarkemmin sisarusryhmiin. Lisäksi käyn läpi lapsen sosiaalista kehitystä. Teoriaosuuden lopussa kerron vielä sisarussuhteista ja niiden merkityksestä.</p>
Metodologinen esittely:	<p>Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka toteutin lomakekyselynä sisarusryhmän lasten vanhemmille ja työntekijöille. Lisäksi haastattelin päivähoidon aluejohtajaa. Tutkimuksen kohdensin Tornion alueen sisarusryhmään.</p>
Keskeiset tutkimustulokset:	<p>Sisarusrhmä koettiin vanhempien mielestä hyvä vaihtoehtona sisaruksille, koska lapset ovat toisilleen päivän aikana tuki ja turva. Työntekijöiden mukaan sisarusryhmä koettiin hyväksi vaihtoehdoksi, vaikka kaikille lapsille se ei heidän mukaan välttämättä sovi. Haasteina ryhmän toiminnassa koettiin, ylihuolehti tai dominoiva sisarus sekä ikäjakauman tuoma haaste toimintojen suunnittelussa. Päiväkodin aluejohtaja kokee sisarusryhmän toimivan nyt entistäkin paremmin, kun siellä on aloitettu pienryhmätoiminta. Ryhmä on hänenkin mukaan haasteellinen, mutta haasteet tulee ottaa vastaan.</p>
Johtopäätökset:	<p>Vanhemmat, työntekijät ja päivähoidon aluejohtaja kokevat sisarusryhmän hyväksi osaksi päivähoidon tarjoamia palveluja. Sisarusryhmä tuo haasteita ryhmän toimintaan niin vanhempien, työntekijöiden kuin päivähoidon aluejohtajankin mielestä. Lisäksi työntekijät kokevat sisarusten keskinäiset suhteet hankaliksi joissakin tilanteissa.</p>
Asiasanat:	sisaruus, sisarusuhteet, sisarusryhmä, päiväkoti

Author(s):	Sanna Mäkikallio
Title:	Brothers and sisters together night and day – because of the sibling group brothers and sisters each other support in the day care center
Pages (+appendixes):	43 + 6
Thesis description:	<p>In my bachelor`s thesis I clarify the good and bad sides of a sibling group in day care for the child`s social development according to parents and nurses. Are the brothers and sisters a support and protection to each other or do they constantly cling to each other and refuse to or can not play and function with the other children. Furthermore I examine why parents want their children to be in a sibling group in the day care center and to what kinds of families it is recommended.</p>
Theoretical summary:	<p>In the theoretical part I present the different possibilities of day care before I go into the details of the sibling group. Also I study the social development of the children aged from one to five. At the end of the theory part I will tell also about the relationships of siblings and their meaning.</p>
Methodological summary:	<p>My thesis is a qualitative research, which I carried out as a questionnaire to the parents and employees of the sibling group. I also interviewed the regional director of day care. I focused the study on the sibling group of the area of Tornio.</p>
Main results:	<p>Parents considered the sibling group a good alternative for siblings because the children provide support and safety for each other during the day. Workers thought that it is not necessarily good for all children. As challenges of for the working of the group was seen an overprotective or dominating sibling and the age difference of the siblings when planning activities. The regional director of the day care center experiences the sibling group to function even better now when they have started small group activity. She also thinks that the group is challenging but that challenges must be accepted.</p>
Conclusions:	<p>Parents, employees and the regional director of the day care center feel that sibling group is a good part of services offered in day care. They also think that the sibling group brings new challenges for the day-care group`s activities. In addition, employees feel that there can be some difficulties in the relationships between the siblings in some situations.</p>
Key words:	sibling, sibling relationship, sibling group, day care center

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	6
2. SISARUSRYHMÄ OSANA PÄIVÄKODIN ARKEA.....	8
2.1 Yleistä päivähoidosta ja sisarusryhmän alkuvaiheista Suomessa	8
2.2 Pienryhmätoiminta päiväkotiryhmässä.....	10
3. LAPSEN SOSIAALINEN KEHITYS JA SOSIAALISAATIOT	13
3.1 Lapsen sosiaalinen kehitys päiväkotikäisenä.....	13
3.2 Lapsen sosialisatiot	16
4. SISARUSTEN MERKITYS	18
4.1 Sisarusuhteiden merkitys ja vaikutus lapseen.....	18
4.2 Sisarparvessa saadun roolin vaikutus	21
5. TUTKIMUKSEN ESITTELY JA TOTEUTUS.....	24
5.1 Tutkimuskysymykset ja kohderyhmä.....	24
5.2 Tutkimus- ja analyysimenetelmät	25
5.3 Opinnäytetyöprosessin yksityiskohtaisempi kuvaus	27
6. TULOSTEN ESITTELY JA ANALYYSI.....	30
6.1 Sisarusryhmän toiminta Torniossa	30
6.2 Sisarusryhmän tarpeellisuus Torniossa.....	31
6.3 Sisarusten sosiaalinen käyttäytyminen kotona ja päiväkodissa	34
6.4 Sisarusryhmän tuomat haasteet päiväkodissa	39
7. POHDINTA.....	42

LIITTEET

- Liite 1 Saatekirje vanhemmille
- Liite 2 Kyselylomake vanhemmille
- Liite 3 Saatekirje työntekijöille
- Liite 4 Kyselylomake työntekijöille
- Liite 5 Teemahaastattelun runko
- Liite 6 Tutkimuslupahakemus

KUVIOT

Kuvio 1. Vanhempien mielipiteitä, miksi valitsivat sisarusryhmän

Kuvio 2. Tilanteita joissa sisarusten välillä näkyy kannustaminen ja auttaminen

Kuvio 3. Sisarusryhmän ongelmat ja toiminnan haasteet työntekijöiden mielestä

1. JOHDANTO

Lapset elävät hektistä arkea, heitä pidetään kiireisinä. Vanhemmat kускаavat lapsiaan harrastuksesta toiseen tai tekevät pitkää päivää töissä ja illalla vielä kotonakin. Lisäksi vanhemmat haluavat pitää myös itsensä kunnossa. Lapsi vaihtaa syliä jumppasalin ovella, kun isä tulee kuntopyöräilystä ja äiti menee zumbaan. Mistä pienokainen hakee turvaa ja koska perheellä on aikaa olla yhdessä, rakentaa junarata tai potkia pihalla palloa, saatikka sitten käydä metsäretkellä ja paistaa makkaraa läheisellä laavulla. Tornion päivähoidon aluejohtaja Riitta Vaara (2011) kiteytti asian mielestäni hyvin, kun hän sanoi;

”Yhteiskunta kehittyy, perheet muuttuu, minusta päivähoidonkin täytyy muuttua siinä ajan hermolla.”

Päiväkotimaailmassa onkin tapahtunut isoja muutoksia. Useissa päiväkodeissa on siirrytty pienryhmätoimintaan ja myös sisarusryhmät ovat yleistyneet. Lapset aloittavat tänä päivänä aikaisin päiväkotitapaileensa, jonka vuoksi turvaa omasta sisaruksesta on helppo hakea päiväkodin sisarusryhmässä. Sisarusryhmä vastaa mielestäni tietyllä tapaa tämän päivän perheiden tarpeisiin. Vanhempien on palattava töihin vaikka ehkä haluaisivatkin olla pienten lasten kanssa kotona, jotta he vähän kasvaisivat ennen kuin heidät täytyy aloittaa päivähoito. Nykyään kuitenkin taloudellisista syistä tai uran kehittymisen kannalta lasten kanssa ei voida jäädä kotiin. Näin ollen pienten sisarusten on helppo hakea turvaa isommista sisaruksista, kun he aloittavat päivähoiton.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi päiväkodin sisarusryhmät, koska minua kiinnosti tietää, onko sisarusten hyvä olla samassa päiväkotiryhmässä heidän sosiaalista kehitystään ajatellen. Ja toisaalta myös näkökulma siitä, että onko sisarusryhmät päivähoiton tulevaisuutta, koska niitä jo isommissa kaupungeissa täällä pohjoisemmassakin on useita. Esimerkiksi Oulussa ja Rovaniemellä ryhmiä on useita ja useissa eri päiväkodeissa. (Rovaniemen kaupunki 2011; Oulun kaupunki 2011). Meri-Lapin alueella sisarusryhmiä ei kuitenkaan monta löydy, kun sähköpostitse syksyllä 2010 olen ollut yhteydessä muun muassa Keminmaahan ja Kemiin, joissa ei sisarusryhmiä ollut ollenkaan.

Näiden seikkojen lisäksi opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää sisarusryhmän hyviä ja huonoja puolia lapsen sosiaaliselle kehitykselle lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden mielestä. Selvityksen tein lomakekyselyn avulla lasten vanhemmille ja

työntekijöille Tornion päiväkodin sisarusryhmässä. Lisäksi haastattelin päivähoiton aluejohtajaa. Opinnäytetyössäni tuon esille vanhempien, työntekijöiden ja aluejohtajan näkökulmia sisarusryhmän hyvistä ja huonoista puolista lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta sekä ryhmän tarpeellisuudesta ja haasteita. Toivon opinnäytetyöni tuovan yleensäkin lisää tietoa sekä lisäksi sen vaikutuksista lapsen sosiaaliseen kehitykseen sekä perheen arkeen.

2. SISARUSRYHMÄ OSANA PÄIVÄKODIN ARKEA

2.1 Yleistä päivähoidosta ja sisarusryhmän alkuvaiheista Suomessa

Päivähoidon aloittaminen on iso muutos perheessä. Päivähoitomuotoja on useita ja parhaan vaihtoehdon löytäminen oman perheen kannalta voi askarruttaa. Päivähoito kuuluu yhteiskunnan tarjoamaan varhaiskasvatuspalveluun ja siihen on lakisääteinen oikeus kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla Suomessa. Päivähoitoa toteutetaan Suomessa niin kunnallisesti kuin yksityisestikin. Päivähoitomuotoina tutuimpia ovat perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja päiväkotihoito. Lisäksi perheellä on myös mahdollisuus palkata hoitaja kotiin. Tätä hoitomuotoa tuetaan yksityisen hoitotuen avulla. (Hoitopaikka.net 2011a.)

Hoitomuodoista päiväkotihoito on varmasti tutuin ja se on myös yleisin. Lapsimäärä voi vaihdella eri päiväkodeissa reilusta kymmenestä jopa sataan lapseen. Päiväkodeissa lapset ovat yleensä jaettu ryhmiin ikänsä mukaan, esimerkiksi alle 3-vuotiaat ja yli 3-vuotiaat. Ryhmäjaot ovat aina päiväkotikohtaiset, sillä niistä ei ole määritystä laissa. (Hoitopaikka.net 2011b.)

Päiväkotitoiminnan ohella perhepäivähoito on yleinen hoitomuoto Suomessa. Perhepäivähoidossa lasten hoito ja kasvatusta tapahtuu yleensä hoitajan kotona. Perhepäivähoito luo lapselle mahdollisuuden kodinomaiseen ja luonnolliseen kasvuun ja kehitykseen. Sillä kasvatusympäristö muistuttaa lapsen kotona tapahtuvaa hoitoa, kasvatusta ja opettamista. (Hoitopaikka.net 2011c.)

Ryhmäperhepäivähoito on perhepäivähoidon ja päiväkodin väliin sijoittuva lasten hoitomuoto. Ryhmäperhepäivähoitokodissa lapsiryhmän koko on yleensä noin 8-12 lasta. Hoitajia ryhmässä työskentelee 2-3. Ryhmäperhepäivähoito mahdollistaa monipuolisemman toiminnan kuin perhepäivähoidossa. (Hoitopaikka.net 2011d.)

Kunnan on järjestettävä päivähoitopalvelut niin, että lasten hoidon ja kasvatuksen tarve eri ikäryhmissä tulee tasavertaisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi. Päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä voi toimia henkilö, jolla on sosiaalihuollon ammatillinen koulutus. Tällaisella koulutetulla henkilöllä saa olla

hoidettavana enintään seitsemän kokopäivähoidossa olevaa yli kolmevuotiasta lasta. Mikäli lapset ovat alle kolmivuotiasta, tulee päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö neljää lasta kohden, jolla on ammatillinen kelpoisuus. (Finlex 2011.)

Päiväkodeissa on erilaisia variaatioita ryhmistä ja niin kuin edellä mainittiin, ryhmäjaot ovat aina päiväkotikohtaiset, koska niistä ei ole määrittystä missään laissa. (Hoitopaikka.net 2011b). Yleisemmin lapset ovat jaettu päiväkotiryhmiin ikänsä mukaan, esimerkiksi 1-3-vuotiaat ja 4-5-vuotiaat. Lisäksi on olemassa sisarusryhmiä, joissa voi olla esimerkiksi iältään 1-5-vuotiaita. Sisarusryhmä koostuu sisaruksista, jotka ovat samassa ryhmässä. Sisarusryhmä eroaa iän mukaan jaetusta ryhmistä siten, että sisarusryhmässä on kaikenikäisiä lapsia. Iän mukaan jaetuissa päiväkotiryhmissä sisarukset pääsevät harvoin saamaan ryhmään. Rovaniemellä ja Oulussa on useita sisarusryhmiä, mutta Meri-Lapin alueella ei sellaisia juurikaan löydy. (Rovaniemen kaupunki 2011; Oulun kaupunki 2011).

Ensimmäiset tiedot sisarusryhmästä löytyi kuitenkin jo vuodelta 1981. Kyseisen vuoden elokuussa perustettiin sisarusryhmäkokeilun opintoprojekti Helsingin yliopiston kasvatustieteiden osaston opettajankoulutuslaitoksella. Kokeilu päättyi 1984 vuoden lopulla. Tutkimuksessa tarkkailtiin sisarusryhmää ja vertailuryhmän toimintaa keskenään. Hytönen toteaa, että noin kahden vuoden seurannan jälkeen varovainen arvio sisarusryhmästä on lievästi positiivinen. Lasten sosiaalinen käyttäytyminen on sisarusryhmissä luomassa edellytyksiä suotuisalle sosiaalis-emotionaalille kehitykselle. (Hytönen 1985, 1-2; 43.)

Hytönen (1985, 20–23) kertoo, että tutkimuksen mukaan sisarusryhmän 5-6-vuotiaat lapset käyttäytyivät sosiaalisemmin kuin vertaisryhmän samanikäiset lapset. Lisäksi havaittiin, että sisarusryhmän lapset ovat keskimäärin useammin vuorovaikutuksessa nuoremman lapsen kanssa. Tutkimustuloksista voidaan todeta, että empaattisuus tai auttamiskäyttäytyminen eivät olleet kehittyneet sisarusryhmän lapsissa sen suotuisammin kuin vertaisryhmän lapsissa. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että sisarensa kanssa samassa ryhmässä oleva 5-6-vuotias lapsi suhtautuu sisarensa myönteisemmin ja leikkii enemmän tämän kanssa kuin sisarensa kanssa eri ryhmässä oleva samanikäinen lapsi.

Sisarusryhmä tarjoaa lapsille mahdollisuuden eri-ikäisten lasten kanssa toimimiseen. Tutkimustulokset ilmentävät, että vuorovaikutus sekä samanikäisten että eri-ikäisten kanssa edistävät lapsen sosiaalista kehitystä. Sisarusryhmäkokeilu osoittaa, että lapsen ollessa sisaruksensa kanssa samassa ryhmässä, vanhemmilla on keskimäärin vähemmän huolenaiheita päiväkodin alkaessa kuin silloin, kun lapsella ei ole sisaruksia samassa ryhmässä. Lisäksi vanhemmat kokevat, että sisarusryhmäpäiväkodeissa heidän lapsensa sopeutuvat päiväkotiryhmään keskimäärin paremmin kuin mitä vertailupäiväkodin lapset. (Hytönen 1985, 7; 18; 40.)

Henkilökunnan mukaan vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö sujuu hyvin, mutta johtajat ja lastentarhanopettajat kokevat työmäärän kasvaneen lähinnä suunnittelun suhteen. Lisäksi työntekijät ajattelevat 5-6-vuotiaiden ja alle 3-vuotiaiden kasvatustavoitteiden toteutuvan sisarusryhmissä heikommin kuin vertailupäiväkodeissa. (Hytönen 1985, 43).

2.2 Pienryhmätoiminta päiväkotiryhmässä

Pienryhmätoiminta on viime vuosien aikana tullut päiväkoteihin. Torniossa pienryhmätoimintaa on aloitettu 2010 syksyllä. Tornion päivähoidon aluejohtajan mukaan pienryhmätoiminta on ollut hyvä toimintamuoto erityisesti sisarusryhmälle, koska lapset on voitu jakaa iän mukaan ryhmiin ja näin työntekijöiden on helpompi ottaa lapsen iät huomioon ja suunnitella toimintaa sen mukaan. (Vaara 2011.) Pienryhmätoiminta tarkoittaa sitä, että esimerkiksi 21-lapsinen yli neljävuotiaiden ryhmä on jaettu kolmeen pienryhmään. Jokaisessa ryhmässä on omahoitaja, joka voi olla joko lastentarhanopettaja tai hoitaja. Omahoitaja vastaa lapsen päivähoidon aloituksesta ja arjen sujumisesta. Lapsen on omahoitajuuden myötä helpompi päästä koko päiväkotiryhmään mukaan. Omahoitaja on aikuinen, johon lapsi ensin tutustuu ja oppii luottamaan. Hän tietää että hänestä pidetään huolta ja välitetään. Omahoitaja auttaa lasta liittymään osaksi pienryhmää ja sen kautta myöhemmin osaksi koko ryhmää. Omahoitaja ei kuitenkaan ole päivittäin kaikkien vanhempien tavattavissa, mutta jokainen ryhmässä toimiva työntekijä osaa kertoa jotain lapsen päiväkulusta. (Mikkola & Nivalainen 2010, 31–34.)

Pienryhmien myötä on ollut helppo havaita, että mitä pienemmässä ryhmässä lapsi voi olla, sen helpompaa ja turvallisempaa hänen on hallita toimintaansa sekä tulla nähdyksi ja olla oma itsensä. Myös aikuinen voi näin keskittyä paremmin yhteen lapseen ja kokea, että on oikeasti ehtinyt kohdata ryhmänsä lapsia päivän aikana. Pienryhmä ei aiheuta lapsessa niin suurta ahdistusta, kiukkua tai pelkoa kuin mitä suurryhmä. Suurryhmässä tunteet tarttuvat toiselta lapselta toiselle helposti, mikä voi edistää, mutta myös haitata ryhmän toimintaa. Pienryhmässä aikuisen aika ei mene koko ryhmän ohjaamiseen vaan hänellä jää myös kahdenkeskistä aikaa jokaisen lapsen kanssa. Suurryhmässä aikuisen on vaikea erottaa, mitkä ilmiöt johtuvat yksilöstä ja mitkä ryhmän problematiikasta. Pienryhmä mahdollistaa myös sen, että lapset oppivat suhteuttamaan omat taitonsa tilanteeseen sopiviksi sekä havaitsemaan tekojensa seuraukset ja vaikutukset. Isossa ryhmässä toimimisen oppimista ei kuitenkaan saa unohtaa. Sillä lapsen tulee oppia myös ison ryhmän kanssa toimintaa ja olemista ihan koulumaailmaakin ajatellen, mutta se on myös lisäksi se realiteetti, mitä päiväkodin arki on. Aikuinenkaan ei jaksaa pienryhmätoimintaa kokoajan, sillä hän ei pysty säilyttämään empatiakykyään, jos hän on lasten kanssa kokoajan ilman taukoja ja ilman toisen aikuisen vuorovaikutusta. Pienryhmätoiminnan myötä rauhallisempi arki lisää myös lapsen hyvinvointia. (Mikkola & Nivalainen 2010, 31–34.)

Pienryhmiä jaettaessa tulee henkilökunnan ammattitaito ja työkokemus ottaa huomioon. Pedagoginen kokonaisvastuu ryhmästä on lastentarhanopettajalla, mutta tiimissä pitää luottaa toisiin ja siihen, että jokainen työntekijä selviää oman pienryhmänsä vetämisestä. Kokonaisuuden hallinnan pysymiseksi henkilökunnan on suunniteltava toimintaa yhdessä. Näin kaikki työntekijät tietävät, mitä muissakin pienryhmissä tapahtuu. Tämä on tärkeää myös siksi, etteivät pienryhmät ala elämään omaa elämäänsä. Pienryhmät toimivat paljon omana ryhmänään, mutta silti se ei estä sitä, etteikö lapset näkisi tai ehtisi leikkiä toisten ryhmän lasten kanssa. Tähänkin päivän aikana jää aikaa ja tulee mahdollisuus, joten kaverisuhteita syntyy myös yli pienryhmien. Pienryhmä pysyy sama koko toimintavuoden, joten ryhmäytyminen voi edetä rauhassa. (Mikkola & Nivalainen 2010, 34; 36.)

Pienryhmätoimintaa suunnitellessa on hyvä miettiä, mitä tiloja on käytössä ja mikä ryhmä niitä milloinkin voi käyttää (esim. sali, verstaas ja terapiahuone). Myös päiväkodin piha on yksi tila. Pihat ovat autioita useissa päiväkodeissa kello 9-10, mutta vastaavasti kello 10-11 ne vilisevät lapsia. Uloslähtötilanne voi olla myös porrastettu

samoin kuin sisälle tulo. Tämä tuo rauhallisuutta tilanteeseen kun 21 lapsen sijaan vain 7 lasta on pukemassa yhtä aikaa. Sama koskee myös ruokailuaikaa. Käytännössä kaikki päiväkodin rutiinit on mahdollista porrastaa ja näin rauhoittaa toimintaa, jos halutaan. Toimintaa suunnitellessa kannattaa ottaa huomioon seikka, jonka mukaan lapsen paras vireystaso oppimiseen ja toimintaan on kello 9 ja 11 välillä. Tämän vuoksi työvuorot pienryhmätyöskentelyä tekevissä päiväkodeissa tulisi suunnitella niin, että kaikki osaston työntekijät ovat tulleet töihin kello 9 mennessä. (Mikkola & Nivalainen 2010, 36–37.)

3. LAPSEN SOSIAALINEN KEHITYS JA SOSIAALISAATIOT

3.1 Lapsen sosiaalinen kehitys päiväkotikäisenä

Kiintymyssuhdeteorialla pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään varhaisten ihmissuhteiden vaikutusta myöhempään kehitykseen. Sen avulla voidaan tutkia, millä tavoin ja missä tilanteissa ihmiset hakevat toistensa läheisyyttä tai turvaa, ja millaisia odotuksia heillä on itsestään, vuorovaikutussuhteistaan ja toisista ihmisistä. Kiintymyssuhdeteorian luoja John Bowlby korostaa, että pieni lapsi tarvitsee pysyviä ihmissuhteita ja niiden katkokset voivat olla vauvan kehitykselle riskitekijöitä. Kiintymyssuhde on kehityksellisesti tärkeä suhde. Kyseisen teorian mukaan lapsella ajatellaan olevan synnynnäinen valmius muodostaa tunneside toiseen ihmiseen. (Sinkkonen & Kalland 2001, 7-8; Himberg & Laakso & Peltola & Näätänen & Vidjeskog 2000 143.)

Lapsi rakentaa varhaisessa vuorovaikutuksessa kiintymyssuhteen äitiinsä. Tämä suhde heijastuu myöhempään vuorovaikutussuhteisiin tulevaisuudessa. Sen vuoksi kiintymyssuhteen syntyminen ja läpi käyminen on niin tärkeää. Bowlby määrittelee kiintymyssuhteen tunnesuhteeksi, jonka solmiminen tuo turvallisuuden tunteen lapselle. Kiintymyssuhteen laatu vaikuttaa lapsen persoonallisuuden kehitykseen myöhemmin. (Himberg ym. 2000 52–53.) Persoonalliseen kehitykseen taas heijastuu lapsen sosiaalinen kehitys, joka pitää sisällään vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimisen valmiuksia ja herkkyyttä yhteistyöaloitteille. Sosiaalista kehitystä on vaikea käsitellä omana alueenaan, koska se liittyy keskeisesti lapsen kognitiiviseen kehitykseen sekä tunne-elämän ja jo aikaisemmin mainittuun persoonallisuuden kehitykseen. Lisäksi myös turvallisuuden tunteen vakautuminen on osa sosiaalista kehitystä. (Piironen-Malmi & Strömber 2008, 94.)

Lasten sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat myös heidän kielen ja ajattelun kehitys sekä motoristen taitojen kehitys. Esimerkiksi lapsen liikuntataidot, erityisesti kävelemään oppiminen, avaavat hänelle myös uudenlaisia leikkimahdollisuuksia. (Himberg ym. 2000, 60; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011a.) Lisäksi vanhemmat vaikuttavat lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja sosiaalisiin taitoihin esimerkiksi siten, miten he säätelevät lasten kontakteja tovereihin. Vanhemmat myös päättävät millaisia virikkeitä

on kodissa tai sen ulkopuolella. Vanhemmista riippuu, millaisia kirjoja luetaan tai millaisia lastenohjelmia katsotaan. Vanhempien harteilla on myös lopulliset päätökset siitä, millaisia harrastuksia lapsilla on mahdollisuus harrastaa vapaa-ajalla. (Hurme 1995,149–150.) Harrastuksissa ja leikeissä lapset oppivat vastavuoroisuutta sekä tekemään kompromisseja. He harjoittelevat samalla mielikuvitusta ja erilaisia rooleja. Lapset oppivat ryhmässä leikkien sellaisia taitoja, joita he eivät aikuisten vuorovaikutuksessa opi. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi, kun opitaan estämään muiden tunkeutuminen leikkiin ja pitämään huolta leikkivälineistä. (Himberg ym. 2000, 60–61; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011a.)

Ennen ryhmässä leikkimistä, lapsi oppii kuitenkin monta muuta taitoa sosiaalisessa kehityksessään. Lapsen kehitysvaiheet ovat suuntaa antavia, koska jokainen lapsi on oma yksilönsä. Vauvaiän jälkeen toisella ikävuodella lasten vastavuoroiset kontaktit pitenevät. Leikkiin liittyvät positiiviset tunneilmaisut kasvavat. Toisella ikävuodella lapsi alkaa usein tarkkailla ja matkia vanhempiaan tai muita lapsia. Tuon ikäisenä lapsi ei vielä jaksu keskittyä leikkiin pitkäkestoisesti. Lapsi kuitenkin nauttii jo selkeästi toisten lasten seurasta. Itsekeskeisyys kuuluu lapsen ikävaiheeseen 1-2 -vuotiaana, joten erilaisten syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen on vaikeaa. Lapset eivät vielä varsinaisesti leiki tässä vaiheessa yhdessä, vaan vieretysten omia leikkejään. Vuoden ikäinen lapsi nauttii yhteisistä touhuista vanhempiansa kanssa ja vähitellen lapsi alkaa käyttää leluja mielikuvitusleikeissään. (Himberg ym. 2000, 60; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011a.)

Kolmannella ikävuodella lapsi tarkkailee, touhuu ja oppii paljon uusia taitoja. Lapsi tarvitsee vanhempiaan tukemaan häntä pettymyksessä ja epäonnistumisissa sekä rohkaisemaan uusien asioiden pariin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011b.) Kolmevuotias on monesti jo tottunut touhuamaan lapsiporukassa, esimerkiksi päiväkodissa tai kotona sisarusten kanssa. Osa taas aloittaa tässä vaiheessa päivähoidon ja alkaa opetella ryhmässä toimimista. Lapsi alkaa jo kaivata kavereita leikkeihinsä. Lapsen onkin hyvä tavata toisia lapsia ja päästä näin harjoittelemaan yhdessä olemisen pelisääntöjä. Yhteisleikit eivät vielä läheskään aina onnistu, kun sosiaalisia taitoja vielä opetellaan. Riitatilanteessa lapsi voi käyttäytyä uhmakkaasti kuten huutaa, haukkua ja käydä jopa käsiksi. Oman vuoron odottaminen ja lelujen jakaminen helpottuvat, kun lapsi lähestyy neljän vuoden ikää. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011c.)

Lapsen ollessa 4-5-vuotias hän alkaa huomioida toisia ihmisiä entistä enemmän. Lapsi osaa esimerkiksi ilmaista myötätuntoa ja lohduttaa. Neljävuotias lapsi nauttii samanikäisten seurasta. Riidan tullessa tämän ikäiset lapset käyttävät kielellisiä taitojaan kaverin kanssa asiaa selvittäessä. Lapsen neuvottelutaidot kehittyvät näin samalla. Yksinkertaiset sääntöleikit, joukkue- ja muut pelit kiinnostavat 4-vuotiasta, vaikkakin häviäminen on vielä vaikeaa. Seikkailuradat, prinsessalinnat ja intiaanitelat syntyvät käden käänteessä pöydän alle tai tynnyppinoihin, kun lapsen mielikuvitus pääsee valloille. Leikit onnistuvat parhaiten 2–3 lapsen ryhmässä. Lapsi alkaa vertailla itseään muihin, jonka vuoksi itsetunto voi joutua koetukselle ja lapsi tarvitseekin vanhempiensa tukea ja kannustusta selvittääkseen sekä saadakseen rohkaisua. Samalla lapsen moraaliset käsitykset kehittyvät, hän pohtii hyvän ja pahan, oikean ja väärän eroa. Lapsi kertoo mielipiteensä siitä, mikä on oikeudenmukaista. Mielikuvitus voi saada lapsen kertomaan epätosia juttuja. Hienotunteisesti lapselle tulee kertoa, missä menee toden ja sadun raja. Monessa asiassa lapsi osaa toimia itsenäisesti eikä vaadi huomiota niin paljon kuin ennen. Vanhempien tehtävänä on tukea lasta aloitteellisuuteen ja omaehtoiseen leikkiin sekä tukea lapsen moraalista kehitystä sekä asettaa rajoja. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011d.)

Viisivuotiasta lasta alkavat kiinnostamaan leikit ja pelit, joissa on selkeät säännöt, vaikkakin häviäminen on edelleen vaikeaa. Kavereita 5-vuotiaalla on jo ja he ovatkin tärkeitä. Erityisesti tytöillä voi olla jo paras ystävä. Lisäksi sekä tytöillä että pojilla voi olla ensimmäisiä ihastumisia. Lasten ystävyysuhteet viiden vuoden iässä alkavat olla melko kestäviä. Sosiaaliset taidot ovat kehittyneet jo hyvin, sillä lapset osaavat tässä iässä jo neuvotella asioista, joustaa tarpeen mukaan ja pukea tunteitaan sanoiksi. Näin ollen myös riitatilanteita kavereiden kanssa voidaan välttää. Kavereiden mielipiteet ovat tärkeitä ja ne vaikuttavat entistä enemmän siihen, mikä on hienoa ja hyväksyttävää. Esikuvina 5-vuotiailla ovat yleensä hieman vanhemmat lapset. Roolileikeissä viisivuotiaat jäljittelevät tärkeitä aikuisia, kuten vanhempiaan, lääkäriä, palomiestä tai kauppiasta. Lapsi ymmärtää tässä iässä jo hyvin oikean ja väärän eron. Lisäksi hän käsittää mikä on oikeudenmukaista sekä reilua ja suuttua, jos häntä kohdellaan epäoikeudenmukaisesti. Vanhemmat ovat edelleen lapselle maailman tärkeimmät ihmiset. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011e; Oswald 2008.)

3.2 Lapsen socialisaatiot

Socialisaatiolla tarkoitetaan hiljaisen tiedon jakamista, jota on esimerkiksi kasvatus, oppiminen, sopeutuminen, sosiaaliset taidot ja viiteryhvät. Socialisaatiolla käsitetään yksilön kasvua ympärillä olevan yhteiskunnan jäseneksi. Socialisaatio tarkoittaa siis kehitysprosessia, jonka tuloksena ihmisestä tulee muut huomioonottava, sosiaalisiin tavoitteisiin pyrkivä, oman yhteisön täysivaltainen jäsen. Tämä prosessi ei koskaan tule valmiiksi vaan se jatkuu koko yksilön elämän ajan. Sosiaalinen vuorovaikutus on tärkeä osa kehittymisprosessia. Socialisaatioon kuuluvaksi katsotaan myös minäkuvan kehittyminen. Lapsen keskeinen sosiaalistaja on perhe. Perheen avulla lapsi muodostaa itselleen käsityksen sosiaalisesta sukupuolesta sekä sosiaalisesta luokasta ja alkaa käyttäytyä niiden mukaisesti. Tänä päivänä perhe on menettämässä merkitystään sosiaalistamisesta vertaisryhmille ja medialle. Sillä nykyajan kasvatus on muuttunut ja muuttumassa ammatillisemmaksi sekä siirtymässä enemmän instituutioiden ja ammattikasvattajien tehtäväksi esimerkiksi päiväkoteihin. (Pikkarainen 2010; Lehtovirta & Huusari & Peltola & Tattari 1997, 218.)

Tästä johtuen lapsen sosiaalistumisprosessi ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin on merkittävää. Socialisaatiossa yksilön käyttäytyminen yhtäläistyy ympäristön käyttäytymissäntöihin. Lapsilla tämä näkyy niin, että ensin yksilö liittyy äitiin. Tämän jälkeen lapsi muodostaa suhteita muihin perheenjäseniinsä. Näissä suhteissa on samantyyllisiä piirteitä kuin monissa sidosryhmien kanssa muodostettavissa suhteissa myöhemmin. Perheen sisällä tapahtuvassa socialisaatiossa vanhemmat edustavat niin turvaa kuin auktoriteettejakin. Sisarukset edustavat toisilleen vertaisryhmiä ja ikätovereitaan. Perheellä niin kuin myös lapsuudella on todettu olevan suuri merkitys socialisaatioon. (Härkönen 2005, 44.; Kontturi 1999.)

Perheen lisäksi lapsen kasvun ja kehityksen piirissä on muitakin ryhmiä kuten vasta mainittu päiväkotiki. Lapsi viettää suurimman osan valveillaoloajastaan osana jotain ryhmää. Hän oppii suurimman osan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tarvittavista taidoistaan lapsuuden toverisuhteista. Kavereiden kanssa toimiessa opitaan yhteistoiminnan alkeita, tunteiden ilmaisua sekä säätelyä. Lisäksi kaverisuhteet auttavat lapsia löytämään itsensä ja toimimaan erityyppisissä rooleissa. Läheiset ystävät ovat lapselle emotionaalinen turvaverkko ja tuen lähde, jonka vuoksi ne ovat tärkeitä

lapselle. Lisäksi ne muodostavat lapsen vertaiskulttuurin. (Ryhmä psykoterapia 2011; Kalliala 2008, 37.)

William Corsaron mukaan vertaiskulttuurin muodostuminen perustuu lapsen pyrkimykseen pitää yllä kotona syntyneitä turvallisuuden tunteita. Tämän vuoksi lapsi etsii aikuis- sekä vertaissuhteissaan emotionaalista suhdetta ja kumppanuutta. Vertaisryhmästä lapsi saa kokemuksia muun muassa päiväkodissa. Subjektiivisen päivähoito-oikeiden myötä suurin osa suomalaisista lapsista aloittaa päivähoiton toisella ikävuodellaan. Lapsen kasvaessa vertaisryhmät ja kaveripiiri tulee yhä merkityksellisemmäksi osaksi hänen elämäänsä niin kotipihalla, päiväkodissa kuin erilaisissa harrastuksissa. Päiväkoti-ikäiset lapset viettävät suurimman osan valveillaolo ajastaan vertaisryhmässä päiväkodissa. Vertaisryhmälle ja ystävyysuhteilla on havaittu olevan yhteys lapsen psykososiaaliseen kehitykseen. Vuorovaikutussuhteet tarjoavat sen kontekstin, jossa perustaidot ja kyvyt pääsevät esille sekä kehittyvät. Vertaisryhmissä lapset saavat kokemuksen yhteisön jäsenyydestä ja harjoittelevat monia sosiaalisen elämän kannalta tärkeitä taitoja, esimerkiksi toisen hyvää kohtelua, itsensä ilmaisua ja tietysti vuorovaikutustaitoja. (Laine 2002,13–15; Kalliala 2008, 36–37.)

Vertaisryhmän hyväksyntä auttaa lasta sopeutumaan päiväkotiin. Lisäksi on havaittu, että ystävyysuhteet helpottavat lapsen sopeutumista yleensäkin uusiin tilanteisiin. Uusissa sosiaalisissa tilanteissa toista tuetaan ja autetaan selviämään. Lapset voivat tarjota toisilleen vertaisryhmien avulla sellaisia voimavaroja, mihin aikuisilla ei ole keinoja. Päiväkoti-ikäinen lapsi haluaa ystäviä, joiden kanssa voi yhdessä leikkiä, jakaa mielikuvitusta ja iloja. Läheiset ystävyysuhteet vaikuttavat lapsen emotionaaliseen, sosiaaliseen sekä kognitiiviseen kehitykseen. (Laine 2002,16–17.)

4. SISARUSTEN MERKITYS

4.1 Sisarsuhteiden merkitys ja vaikutus lapseen

Ystävyysuhteiden lisäksi monella lapsella on myös sisaruksia eli sisarussuhteita. Sisarsuhteet ovat ainutlaatuisia ja poikkeavia suhteita verrattuna muihin ihmissuhteisiin. Elämän aikana ei ole mitään muuta sellaista suhdetta, joka pohjautuisi niin varhain, vaikuttaisi meihin niin paljon ja kestäisi niin pitkään, kuin suhde sisaruksiimme. Jos elämä kulkee tavallista kulkuaan, eivät edes puolisoimme ehdi olla kanssamme niin kauan kuin sisaruksemme. Tämän vuoksi sisarsuhde on pisin suhde, joka meillä elämässä on, ja usein myös vakain. Sisarsuhde on myös turvallinen, sillä vaikka ympärillä olevat ihmiset kuten naapurit, työkaverit ja ystävät vaihtuvat niin sisarukset jäävät. (Schönbeck 2009, 176–179.)

Muistellessamme lapsuutta ajattelemme sisaruksia, riippumatta siitä millainen lapsuus on ollut, sillä niin voimakas suhde sisaruksiin tulee ja se säilyy läpi elämän. Sisaruksilla on aina joku jonka kanssa leikkiä ja touhuta, joku on aina saatavilla kaveriksi. Sisarukset kinastelevat ja suuttuvat toisilleen, mutta jos eteen tulee tilanne, että omaa sisarusta kiusataan tai häntä loukataan jotenkin, on toinen sisarus häntä kuitenkin aina puolustamassa ja lohduttamassa. Sisarusten välisessä suhteessa on paljon rakkautta, mutta myös vihaa, paljon anteliaisuutta ja niin paljon kateutta, niin paljon yhteyttä, solidaarisuutta ja kaipausta kuulua yhteen ja samaan aikaan kuitenkin myös torjuvaa ja kylmää asennetta toista kohtaan. Harvat ihmissuhteet ovat näin kaksijakoisia, mutta samalla myös vakaita. (Schönbeck 2009, 176–178.)

Sisarsuhteiden vaikutusta myöhempään kodin ulkopuolisiin suhteisiin ja eteenkin ikätovereihin on tutkittu paljon. Onkin todettu, että lapsen kokema lämmin suhde sisaruksiin on yhteydessä hyviin kaverisuhteisiin myöhemmin. Tätä voidaan selittää esimerkiksi sillä, että hyvässä sisarsuhteessa lapsi oppii luottamaan positiivisen kaverisuhteen mahdollisuuteen. Lisäksi lapsi oppii hyödyntämään kaverisuhteissaan sisarusten kanssa opittuja prososiaalisia kykyjään eli käyttäytymistä, jolla on myönteisiä seurauksia. (Rannikko 2008.)

Sisaruussuhteet opettavat lapselle, mikä hänen asema on suhteessa toisiin ihmisiin. Sisarukset ovat toisilleen parempia roolimalleja kuin aikuiset. He opettavat toisilleen huomaamattaan väittelyä, neuvottelua ja yhdessä toimimista. Sisarsuhteessa myös vertaillaan toisiaan ja kilpaillaan keskenään. Toisin kuin perheen ainoilla lapsilla sisaruksilla on saman katon alla samanikäisiä, joihin verrata itseään, joita ärsyttää, joiden kanssa riidellä ja tapella sekä joihin voi myös purkaa omaa aggressiivisuuttaan. Näin sisarukset oppivat puolustamaan itseään ja käsittelemään mielipahaa ja konflikteja. Kateus ja konfliktit voivat siis olla myönteisiä ja rakentavia, edellyttäen että sisarukset saavat varttua rakastavassa ja turvallisessa perheessä, jossa jokainen lapsi saa yhtä paljon huomiota ja rakkautta sekä rohkaisua sillä alueella, jossa hänellä on edellytyksiä pärjätä ja toteuttaa tulevaisuudessa unelmiaan. (Kaulio 2006; Nauert 2010; Schönbeck 2009, 179.)

Schönbeck Elisabeth ajatteleekin sisarusten välisten konfliktien olevan pelkkää valmennusleiriä aikuisuutta varten, joita tarvitsee niin yksityiselämässä kuin työpaikalla. Lapsena opitut selviytymiskeinot auttavat toimimaan ryhmissä ja sosiaalisissa yhteyksissä tulevaisuudessa. Sisarukset oppivat toisiltaan olemaan suvaitsevaisia ja kunnioittamaan toisten erilaisuutta. He kasvattavat perheessä toinen toisiaan, kun opettavat toisia jakamaan ja pitämään puoliaan. Sisarsuhteessa opitaan suhteellisuudentajua, arvioimaan itseä ja vertailemaan itseään suhteessa toisiin. Sisarukset piikittelevät toisiaan turvallisessa ympäristössään kotona ja oppivat samalla, missä rajat kulkevat. Sisaruksen kanssa eläminen ei välttämättä ole helppoa. Ristiriitojen voimakkuus ja toisen erilaisuus voivat tuntua vaikeilta, kun toiveena on, että välit olisivat läheiset ja harmoniset. Sisarusten välinen suhde ruokkii myös uskollisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmän kanssa. Myös oikeudenmukaisuuden tunteen ajatellaan syntyvän kotona sisarusten kesken, kun jaetaan limsapulloa sisarusten kanssa melkein pä vatupassia käyttäen ja silti asiasta vielä pitää riidellä. (Schönbeck 2009, 180; Laakso ja Pohjanvirta 1988, 142; Kaulio & Svennevig 2006, 166.)

Sisarusten välisiin keskinäisiin suhteisiin vaikuttavat monet eri seikat. Näitä seikkoja ovat esimerkiksi lasten ikä ja ikäero, sukupuoli ja yksilölliset ominaisuudet kuten temperamentti, persoonallisuus, mielenkiinnon kohteet ja terveydentila. Sisarusten välisiä erimielisyyksiä ja riitoja voi olla enemmän, jos molemmat sisarukset ovat temperamentiltaan kovin ärhäköitä. Toisaalta riitoja voi ruokkia myös se, että sisarukset

ovat temperamenteiltaan hyvin erilaisia. Sisarusten välisiin suhteisiin vaikuttaa myös se, kuinka monta lasta perheessä on ja minkälainen perhe on rakenteeltaan: eletäänkö siinä yksinhuoltajavanhemman kanssa, kahden biologisen vanhemman kanssa vai uusperheessä, jossa on jo biologisesti erilaisia sisarussuhteita. Uusperheessä lapset usein kokevat hämmäntäviä tunteita ja mustasukkaisuutta uusia sisaruksiaan kohtaan, vaikka toisaalta laaja perhe voi tarjota myös uudenlaista turvaa ja iloa lapsille. Lisäksi on havaittu, että sisaruksiin vaikuttavat eniten ne sisarukset, jotka syntyvät lähinnä heitä. Nuorempiin sisaruksiin vaikuttavat kuitenkin eniten isovelji ja sen jälkeen vasta isosisko. Nuoremmat sisarukset eivät vaikuta vanhempiin sisaruksiinsa niinkään, mutta sellaisissa tapauksissa joissa vaikutusta on, veljen vaikutus on suurempi kuin sisikon. (Schönbeck 2009, 78; 89–90.)

Myös poikien ja pikkuveljien on huomattu herättävän enemmän äidillisiä tunteita sisarissa kuin tyttöjen ja pikkusisareiden. Tämän on havaittu johtuvan siitä, että äidit imettävät poikiaan pidempään kuin tyttäriään. Pikkuveljen saaneesta isosiskosta tulee äidillisempi ja huolehtivampi kuin jos hän olisikin saanut pikkusiskon. Isosiskot auttavat ja huolehtivat pikkuveljistään ja saavat siten itselleen vahvistusta ison ja reippaan roolistaan. Pikkuveljen rooli isoveljelle on taas aivan toisenlainen, sillä poikien välillä on enemmän keskinäistä kilpailua. Pojat kilpailevat koko ajan, silloinkin kun se on merkityksetöntä, kun taas työtöt kilpailevat vain jos se on välttämätöntä. (Schönbeck 2009, 87–88.)

Perheen koko vaikuttaa myös osaltaan sisarusten välisiin suhteisiin, sillä pienissä perheissä lapsi voi saada enemmän yksilöllistä aikaa vanhemmiltaan, kun taas isommissa perheissä voivat korostua enemmän sisarusten keskinäiset suhteet. On havaittu, että perheen lasten kesken esiintyy eniten ristiriitoja silloin, kun perheessä on kaksi lasta ja heidän ikäero kahdesta kolmeen vuoteen. Isoissa perheissä lapsilla on varaa valita leikkikaveri, jos jonkun kanssa ei leikit suju. Ison perheen arjen sujuminen edellyttää, että kaikki osallistuvat kotitöiden tekemiseen ja saavat näin myös vastuuta. He joutuvat ottamaan huomioon muiden mielipiteitä, sopeutumaan, jakamaan ja huomioimaan rajalliset resurssit eri tavalla kuin pienissä perheissä. Mitä vähemmän sisaruksia on perheessä ja mitä pienempi on heidän ikäeronsa, sitä suurempi on kilpailun, kateuden ja yhteenottojen riski. Tämän vuoksi riitoja voi olla vähemmän suuremmissa sisarusryhmissä, sillä jos joku lapsista haluaa leikkiä autoilla, mutta toinen

sisarus ei siihen suostu, löytyy perheestä varmaan toinen sisarus, joka alkaa mielellään autoleikkiin. (Schönbeck 2009, 78.)

Perheessään lapsi osaa aistia, miten muut perheenjäsenet suhtautuvat häneen. Sen mukaan hän muodostaa käsityksen itsestään esimerkiksi hyväksyttynä tai ei-hyväksyttynä. Perheen sisäisellä tunneilmastolla ja sillä, kuinka perheessä yleensä kohdataan muut perheen jäsenet, osoitetaan toisille arvostusta, jaetaan yhteiset työt, riidellään ja ratkotaan erimielisyyksiä, ja miten vanhemmat suhtautuvat toisiinsa sekä kuhunkin lapseensa on merkitystä koko perheen kannalta. Lapsi, joka saa vanhemmiltaan turvallisuutta ja hoivaa, pystyy osoittamaan sitä myös sisaruksilleen. Vanhempien yhden sisaruksen suosiminen voi nostaa toisissa lapsissa esiin katkeruutta vanhempia ja suosikkia kohtaan. Perheessä joku lapsista voi saada vanhemmilta erityistä hoivaa sekä ihailua vaikkapa lahjakkuutensa, harrastuksensa tai sairautensa vuoksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2010; Kaulio 2006)

4.2 Sisarparvessa saadun roolin vaikutus

Pohjoismaissa 1900-luvun alkupuolelta saakka kaksilapsinen perhe on ollut yleinen perhetyyppi. Tämän vuoksi monilla lapsilla ja aikuisilla on vain yksi sisarus ja he ovat joko perheen kuopus tai esikoinen. (Schönbeck 2009, 74.) Kuopuksen ja esikoisen rooli sisarparvessa määräytyy sen mukaan, kuinka monentena järjestyksessään kukin on syntynyt. Sisarasema on tapana luokitella ainoaan lapseen, esikoiseen, keskimmäiseen ja kuopukseen. Vanhemmat eivät koskaan kohtele lapsiaan samanarvoisesti vaikka he itse niin uskoisivatkin. Tätä todistaa myös se, että he antavat nuhteita enemmän vanhimmalle lapselle kuin nuorimmalle. Tästä syystä ei ole mikään ihme, että sisaruksista tulee niin erilaisia. Kaikilla on tarve tulla rakastetuksi ja se näkyy erilaisten strategioiden käyttämisenä. Lapset käyttävät perheessä eri strategioita päästäkseen valtaan ja hallitsevaan asemaan. Esikoisella on luonnollisesti kielellinen yliote. Tämä näkyy sisarusten riidellessä ja kinastellessa. Esikoinen on verbaalisesti aggressiivinen ja useimmin käyttää uhkailua ja lahjuksia. Pienemmät sisarukset taas vastaavasti peittävät kielellisen heikkouden olemalla fyysisesti aggressiivisempia. He nipistelevät, purevat ja kynsivät. Taktiikkaan kuuluu myös murjottaminen, itkeminen ja avun pyytäminen. Jos vanhemmat lohduttavat ja näin rohkaisevat pienempää ja toruvat isompaa, pienempi

sisarus saa yllötteen eikä aikaile käyttää sitä hyödykseen. (Schönbeck 2009, 18–19; 76–77.)

Lasten syntymäjärjestys sisarusparvessa voi tuoda lapsessa esille tiettyjä puolia, joita vanhempien käytös ja ympäristön odotukset korostavat. Tyypillinen kuopus ja tyypillinen esikoinen eroavat toisistaan kuin yö ja päivä, he ovat kuin toistensa vastakohdat. Esimerkiksi, kun kolmevuotias saa sisaruksen, häntä aletaan pitää isona ja järkevänä, kun taas vastasyntynyt vauva nähdään pienenä ja avuttomana ehkä vielä kolmevuotiaanakin. Lapset ovat herkkiä vanhempien suosion kaikille muodoille ja huomaavat heti, jos heitä kohdellaan eri tavoin. Perheen esikoiset tuntevat muita useammin, että heidän on oltava reippaita ja aikaansaavia, kun taas nuorimmat sisarukset saavat sitä vastoin useammin rakkautta vain sellaisenaan, sen perusteella mitä he ovat. Sellainen rakkaus kasvattaa lapsen itsetuntoa, koska hän kelpaa juuri sellaisena kuin on eikä hänen tarvitse samalla tavalla pinnistellä huomion ja rakkauden saamiseksi kuin esikoisen. (Schönbeck 2009, 18–19; 74–75; Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2010.)

Usein perheen esikoiselle lankeaa huolehtijan sekä opettajan rooli, etenkin isosiskoille. Perheen esikoinen on usein pienempien sisarusten roolimalli ja ihailun kohde, vastuullinen sekä tunnollinen. Toisaalta esikoinen voi joskus käyttää asemaansa toisella tavalla, jolloin hän osoittaa valtaansa ja vihamielisyyttä pienempiä sisaruskohtaan. Sillä onhan hän joutunut luopumaan ainokaisen roolistaan, kun perheeseen on syntynyt lisää lapsia. Etenkin varhaislapsuudessa nuoremmat sisaret voivat asettua autettavan, opetettavan ja huolehdittavan rooliin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2010.) Perheen keskimmäisen lapsen rooli ei ole sama kuin esikoisen eikä häneltä odoteta yhtä paljon kuin esikoiselta. Keskimäinen lapsi joutuu hakemaan paikkaansa ja asemaansa perheessä. Lisäksi hänestä kehittyy usein melkoinen diplomaatti, joka toimii joustavasti, tasapainottelee, vaatii ja tarvittaessa venyy eri suuntiin. Perheen keskimmäiselle lapsella oman paikan ja huomion hakeminen on usein vaikeampaa kuin esikoisella ja kuopuksella, joille roolit lankeavat itsestään. (Kaulio 2006.) Perheen keskimäinen lapsi voi joutua taistelemaan roolistaan, ellei hän ole perheen ainoa poika tai tyttö. Sisarusten roolit voivat hiipua taitojen, kykyjen ja kokemusten tasaantuessa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2010.)

Lapsen rooli, oli se sitten kuopus tai esikoinen, vaikuttaa myös siihen miten vanhemmat kohtelevat heitä. Esikoiselta vaaditaan usein enemmän kuin mihin hänellä on ikänsä nähden valmiuksia, keskimäinen voi olla ikuinen kakkonen ja kuopus perheen vauva. Perheessä omaksuttu rooli ei kuitenkaan ole suoraan sidottu syntymäjärjestykseen. Sisarusten kesken hoivaajan roolin saa tai ottaa usein vanhin tytär, vaikka perheessä olisi vielä häntäkin vanhempi veli. Lisäksi keskimäinen lapsi voi aivan hyvin päätyä vastuunkantajan rooliin, jos esimerkiksi esikoisella on jokin sairaus. Sisarusten välinen suuri ikäero voi vähentää tarvetta kilpailla vanhempien huomiosta. Toisaalta tällöin ei sisaruksista tule samalla tavalla läheisiä leikkikavereita, koska ikäero on suuri. Joissain tutkimuksissa on havaittu, että samaa sukupuolta olevien sisarusten välillä vuorovaikutus on myönteisempää sekä läheisempää. Toisaalta joidenkin tutkijoiden mukaan taas eri sukupuolta olevien sisarusten välillä on vähemmän vihamielisyyttä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2010; Kaulio 2006.)

5. TUTKIMUKSEN ESITTELY JA TOTEUTUS

5.1 Tutkimuskysymykset ja kohderyhmä

Tekemäni opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä hyviä ja huonoja vaikutuksia sisarusryhmästä voi olla lapsille heidän vanhempien ja hoitajien mielestä. Ovatko sisarukset toisilleen tuki ja turva, vai ovatko he toisissaan kiinni kokoajan, eivätkä halua/osaa alkaa leikkiä ja toimia toisten kanssa. Näitä seikkoja selvitin lomakekyselyn avulla, jonka tein Tornion kaupungin päiväkodin sisarusryhmän lasten vanhemmille ja työntekijöille. Lisäksi haastattelin Riitta Vaaraa, joka toimii päivähoiton aluejohtajana kyseisessä päiväkodissa. Tavoitteeni oli saada selville vanhempien ja hoitajien näkökulmia sisarusryhmän tarpeellisuudesta sekä sen vaikutuksesta lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja kasvuun. Tavoitteenani oli siis selvittää

- miksi vanhemmat haluavat lapsensa päiväkodissa sisarusryhmään?
 - ➔ mitä hyviä ja huonoja puolia he kokevat siinä olevan lasten sosiaalisen kehityksen kannalta?
- mitä hyviä ja huonoja puolia päiväkodin sisarusryhmässä työskentelevät hoitajat kokevat ryhmän tuovan lapsille sosiaalisen kasvun ja kehityksen osalta?
 - ➔ missä tilanteessa sisarusryhmä tukee lasten kasvua ja kehitystä?
 - ➔ missä tilanteissa siitä voi olla haittaa lapsen sosiaaliselle kasvuille ja kehitykselle?

Aluksi suunnittelin kohderyhmäksi Rovaniemen alueen päiväkoteja, koska siellä oli paljon sisarusryhmiä ja ajattelin siellä olevan myös pidempiaikainen kokemus sisarusryhmien toiminnasta. Käytännön syistä tämä ei kuitenkaan onnistunut, joten Tornion sisarusryhmän valinta kohderyhmäksi tuli toisena vaihtoehtona sitten käyttöön. Lomakekysely oli helpoin vaihtoehto toteuttaa, jotta sain vastauksia mahdollisimman laajalti niin vanhemmilta kuin päiväkodin työntekijöiltäkin. Tämän lisäksi haastattelin päivähoiton aluejohtajaa Riitta Vaaraa, joka osasi kertoa tarkemmin esimerkiksi sisarusryhmän historiasta Torniossa ja siitä, miksi sisarusryhmiä ei ole tällä alueella enempää. Opinnäytetyössäni on siis kolme eri näkökulmaa sisarusryhmästä, vanhempien, työntekijöiden ja aluejohtajan näkökanta. Tämä tuo työhön mielenkiintoista vertailua näkökulmien välillä.

5.2 Tutkimus- ja analyysimenetelmät

Opinnäytetyöni edustaa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole tehdä yleisiä päätelmiä, vaan selvittää sisarusryhmän hyviä ja huonoja puolia lapsen sosiaalisen kasvun kannalta. Laadullisen tutkimuksen keskeisessä asemassa ovat aineistoista tehtävät yleistykset ja eroavaisuudet. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia ja yritetään analysoida niitä mahdollisimman perusteellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan ilmiöiden, rakenteiden ja prosessien merkityksiä ja pyritään osoittamaan, miten ne ovat muotoutuneet omissa konteksteissa. Yleisesti ottaen laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena löytää tai paljastaa tosiasioita eikä niinkään todeta jo olemassa olevia väittämiä tai totuuksia. (Eskola & Suoranta 1998, 18; Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 157; Melin 2005, 58.)

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista, vapaamuotoista sekä syvällistä aineiston hankintaa. Sen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. Laadullisessa tutkimuksessa suositaankin ihmistä aineiston keruun instrumenttina. Aineiston koko määräytyy sen mukaan, miten monta jäsentä tutkittavaan ryhmään kuuluu. Tavoitteena on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkimusjoukko on valittu usein tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksen tapaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 160, 176–177.) Laadullinen tutkimus soveltuu minun työhöni parhaiten, koska tavoitteenani oli sisarusryhmän tarkastelu lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta. Laadullisen tutkimuksen avulla pystyin etsimään saadustani aineistosta yleistyksiä ja eroavaisuuksia.

Tiedonkeruumenetelmänä käytin lomakekyselyä ja haastattelua. Lomaketutkimuksen avulla kerätään tietoa standardoidussa muodossa joukolta ihmisiä. Aineiston avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan ja selittämään ilmiöitä. Lomaketutkimusmenetelmän hyvä puoli on tutkimusaineiston nopea saatavuus. Lisäksi se on vaivaton tapa laajaankin aineiston keräämiseen. Nämä olivat myös syitä, miksi minä valitsin lomakekyselyn tutkimusmenetelmäksi. Kyselylomakkeen sisälsi pääasiassa avoimia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä vastaaja voi antaa vastauksensa haluamassaan muodossa sekä ilmaista itseään. Avoimia kysymyksiä on helpompi laatia, mutta niitä on vaikeampi ja työläämpi käsitellä. (Hirsjärvi ym. 2007, 130, 191.) Päätin laatia kyselylomakkeen avoimia kysymyksiä käyttäen, koska oli

vaikea arvioida vaihtoehtoja, joita vanhemmat tai työntekijät vastaavat, koska sisarusryhmä ja sen toiminta eivät olleet minulle entuudestaan tuttuja. Lomakekyselyt kuitenkin toivat minulle sellaista tietoa, mitä olin odottanutkin, ja vastaukset olivat hyvin samankaltaisia niin vanhemmilla kuin työntekijöilläkin.

Toisena tiedonkeruumenetelmänä käytin haastattelua. Haastattelu on ainutlaatuinen menetelmä siinä mielessä, että siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tämä tuo mukanaan niin hyviä kuin huonoja puolia. Suurimpana etuna pidetään joustavuutta aineistoa kerätessä. Lisäksi vastauksia on mahdollisuus tulkita paremmin kuin esimerkiksi postikyselyssä. Haastattelutilanteessa on helppo selventää tai syventää saatavia tietoja. Tekemäni haastattelu oli lajiltaan teemahaastattelu. Se on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Tyypillistä teemahaastattelussa on, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Tätä haastattelumuotoa käytetään paljon kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa, koska se täyttää monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–200, 203.) Itse valitsin haastattelun siksi, että se on mielestäni paras tapa kerätä aineisto, kun kohteena ovat yhden henkilön tiedot ja mielipiteet. Teemahaastattelu tuntui mielekkäältä siksi, että siinä voi esittää tarkentavia kysymyksiä teeman sisällä, jos jokin asia jää epäselväksi. Annoin haastateltavalle myös haastattelurungon ennen haastattelua, jotta hänellä oli mahdollisuus tutustua siihen etukäteen.

Analysoin saamani aineistot sisällönanalyysin avulla. Se on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen tavoissa. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta yritetään luoda teoreettinen kokonaisuus. Sisällönanalyysi sopii myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. Analyysimenetelmän avulla yritetään saada tutkittava aineisto kuvattua tiiviissä ja yleisessä muodossa, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Sisällönanalyysissä aineistoa käsitellään eritellen, yhtäläisyyksiä sekä eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja tutkimusaineistoja. Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa kolmella eri tavalla, joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Erona on analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 95, 97, 105, 109–116.)

5.3 Opinnäytetyöprosessin yksityiskohtaisempi kuvaus

Elokuussa 2010 tein henkilökohtaisen opetussuunnitelman lastentarhanopettajan pätevyyden saamiseksi yhdessä opettajan kanssa. Selvisi, että harjoittelu ja opinnäytetyö riittävät pätevyyden saamiseen aikaisempien opintojen lisäksi, joten aloin miettimään opinnäytetyön aiheita. Päässäni pyöri kaksi vaihtoehtoa; sisarusryhmä sekä päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen. Sisarusryhmä vei voiton, koska se on suosittu esimerkiksi Rovaniemellä, mutta Meri-Lapin alueella sisarusryhmiä ei juurikaan löydy.

Syyskuun lopussa palautin ideapaperin, jonka jälkeen aloin etsimään kirjallisuutta. Aloitin opinnäytetyön kirjoitusasetusten tekemisen ja sisällysluettelon miettimisen. Tutkimussuunnitelman lähetin ohjaaville opettajille lokakuun puolessa välissä. Tutustuin lainaamaani kirjallisuuteen ja mietin opinnäytetyön tarkempia rajauksia ja kaikkia näkökulmia, joita työssä piti käsitellä. Aloitin lokakuussa teorian kirjoittamista, jolle oli vaikeaa löytää aikaa ja voimia työpäivien jälkeen. Koko opinnäytetyöni prosessin ajan työskentelin tai suoritin viimeistä työharjoittelua. Mietin tutkimusryhmää jolle tekisin kyselyt. Torniossa ei ollut kuin yksi sisarusryhmä eikä Kemin tai Keminmaan suunnaltakaan löytynyt kyseisiä ryhmiä, joten aloin selailemaan Rovaniemen päivähoiton internetsivuja tarkemmin. Päätin, että suuntaan kyselyt sinne vanhemmille ja hoitajille. Tässä vaiheessa en ollut heihin vielä yhteydessä, mikä myöhemmin ajateltuna olisi ollut järkevää. Ajattelin tutkimusluvan olevan ”läpihuutojuttu”, jonka vuoksi en ottanut vielä yhteyttä Rovaniemelle. Maaliskuussa kun aloin asiaa selvittelemään, en saanut parin viikon erityksistä huolimatta kiinni kuin päiväkodinjohtajan. Päivähoidon päällikköä en tavoittanut, joten en voinut opinnäyteestäni kertoa, enkä myöskään siis saanut tutkimuslupaa.

Marras-helmikuun aikana kirjoittelin teoriaa ja mietin tulevia kysymyksiä vanhemmille ja hoitajille. Tekstiä ei tullut paljon, mutta asiat jäsentyivät ja kyselylomakkeet tuli tehtyä pikku hiljaa. Teoriaa kirjoittaessa ja lukiessa sai ideoita siitä, mitä kannattaisi kysyä. Olin kiireinen ja muutenkin työntäyteiset päivät veivät voimansa, joten aikaa opinnäytetyön kirjoittamiseen oli niukasti. Välillä oli huono omatunto kun ei ollut saanut mitään aikaan moneen viikkoon. Helmikuun viimeinen päivä aloitin työharjoittelun ja minulle selvisi, että opinnäytetyön oli oltava valmis 31.5.2011 mennessä. Tämä oli ollut minulla tavoitteena jo aikaisemminkin, mutta nyt se kirjattiin viimeiseksi opiskelupäiväksi myös TE-toimiston ja työttömyyskassan suunnalta, jotka

rahoittavat opintoni. Tämä sai minuun lisää vauhtia ja aloin selvittämään tutkimuslupa-asiaa. Rovaniemeltä ei vastausta kuulunut ja opettajan kanssa oli sovittu tapaaminen, joten päätin ottaa asian hänen kanssaan puheeksi. Ohjaavalta opettajalta sain tukea ja vihjeitä siitä, miten kannattaisi edetä ja mistä alueesta tarvitsisi vielä lisää tietoa. Selvisi, että Tornion sisarusryhmä riittää tutkimuskohteeksi, jos vielä suoritan haastattelun siihen lisäksi. Tuntui taas, että voin minä saadakin opinnäytetyön valmiiksi määräaikaan mennessä. Seuraavana päivänä 14.4.2011 sain Tornion päivähoiton päällikköön yhteyden ja tutkimusluvan. Kyselyt vein päiväkotiin 15.4.2011. Työntekijöiden kyselyitä oli yhteensä kuusi (6) ja vanhempien kyselyitä yhdeksän (9) kappaletta. Kyselyjen palautuspäivä oli 21.4.2011 mennessä. Palautuspäivään mennessä oli palautettu vain neljä (4) kyselylomaketta, joten jatkoin vastaus aikaa 29.4.2011 asti ja samalla muistutin kyselyn palauttamisesta. Vastausajan jatkaminen toi seitsemän (7) kyselyä lisää. Yhteensä sain vastauksia kuudelta (6) vanhemmalta ja viideltä (5) työntekijältä. Vanhempien vastausprosentti oli kuusikymmentäseitsemän (67) ja työntekijöiden kahdeksankymmentäkolme (83), joihin olin tyytyväinen.

Kyselyjen analysointi ja tekstin muokkaaminen veivät paljon aikaa, mutta lopulta tuntui, että se oli helposti luettavassa muodossa. Saamieni vastauksien pohjalta mietin samalla tulevaa päivähoiton aluejohtajan haastattelua ja kysymyksiä. Suoritin haastattelun 9.5.2011. Haastattelun tekeminen sujui hyvin. Nauhoitin haastattelun ja litteroin saamani aineiston, jonka jälkeen muokkasin ja muotoilin sitä, jotta pystyin hyödyntämään sitä työssäni. Litterointi tuntui turhauttavalta, mutta kun sain sen tehtyä ja aloin kerätä aineistoa työhön, niin huomasin kuinka helppoa se oli, kun aineisto oli jo tekstimuodossa. Litterointi oli sinänsä helppoa, koska haastattelu pysyi hyvin aihealueella eikä rönsyillyt. Aineiston kerääminen haastattelusta oli mielestäni mielenkiintoinen työvaihe, koska siinä sai vastauksia juuri niihin kysymyksiin, mihin tarvitsi tietoa.

Aineisto tuntui olevan kasassa ja jäsennehtynäkin suhteellisen hyvin. Päätin laittaa kuitenkin vielä muutaman kysymyksen sähköpostitse Tornion ja Oulun päivähoitopäälliköille, koska minua kiinnosti syy, miksi Torniossa ei ole sisarusryhmiä enempää, mutta esimerkiksi Oulussa niitä löytyy useita. Oulusta minulle ei kuitenkaan ehditty vastata, mutta Tornion päivähoiton päällikkö Riitta Keloneva vastasi sähköpostiini ja kertoi Tornion päivähoiton sisarusryhmien tilanteesta.

Aineiston jäsentely oli raskasta ja aikaa vievää, mutta toisaalta mielenkiintoista, kun erilaisia mielipiteitäkin löytyi. Niiden pohtiminen olikin antoisaa. Muuten selvityksen tulokset olivat hyvin samantyyllisiä, eikä yllätyksiä tullut. Sisarusryhmä nähdään kuitenkin vanhempien mukaan hyvänä vaihtoehtona. Työntekijät ovat samoilla linjoilla, vaikka kokevat ryhmän haastavaksi. Päiväkodin aluejohtaja ajattelee sisarusryhmän olevan hyvä asia ja toivoo, että niitä tulisi joskus lisääkin Tornioon.

6. TULOSTEN ESITTELY JA ANALYYSI

6.1 Sisarusryhmän toiminta Torniossa

Aluejohtajan mukaan sisarusryhmä on tarkoitettu sisaruksille, jotka voivat olla iältään kymmenen kuukauden ikäisestä aina alle esikouluikäiseen saakka. Aluejohtaja kuitenkin jatkaa, että sisarusryhmässä on voi olla sellaisiakin lapsia joilla ei ole sisaruksia. Tämä johtuu siitä, että jos kesken toimintakauden paikkoja vapautuu, niin sinne voidaan sijoittaa myös lapsia joilla ei ole sisaruksia. Tällöin ryhmään voi tulla myös lapsia joilla ei ole sisaruksia. Lisäksi silloin kun vanhempi sisarus lähtee päiväkotiin voi toinen silti jäädä sisarusryhmän, mikäli vanhemmat eivät halua lapsen ryhmää vaihtaa. Tämänkin vuoksi ryhmässä voi olla välillä lapsia, joilla ei ole sisaruksia ryhmässä. Sisarusryhmän ja iän mukaan jaetun ryhmän erot ovat aluejohtajan mukaan se, että sisarusryhmässä on kaiken ikäisiä lapsia. Tämän vuoksi ryhmän toiminnan suunnittelu tuo myös haasteita. Toisena haasteena aluejohtaja näkee sisarusryhmän muodostamisen, koska ikäjakauma olisi hyvä saada tasaiseksi ryhmässä. Pieniä alle 3-vuotiaita olisi neljä eli yhdelle kasvatusvastuulliselle ja loput sitten niin sanotusti keskikokoisia ja isoja. (Vaara 2011.)

Torniossa on ollut sisarusryhmiä 1990 vuodesta lähtien. Vuonna 2005 ryhmä jouduttiin väliaikaisesti lopettamaan lähinnä tilojen puutteen vuoksi, kun alueen toinen päiväkotilakkautettiin. Uudestaan se käynnistyi taas vuonna 2009, kun tilat taas vapautuivat. Sisarusryhmä on alkujaan perustettu aluejohtajan mukaan vanhempien toiveesta ja halusta, perheiden tarpeisiin. Se helpottaa vanhempia, kun voi tuoda lapset samalle osastolle ja vaihtaa yhdellä kertaa kuulumiset lapsista. (Vaara 2011.)

Sisarusryhmään pääsevät parhaiten keväällä, kun uutta toimikautta aletaan suunnitella ja lapsia sijoittamaan päiväkotipaikoille. Kesken toimikauden ryhmään pääseminen on aina vaikeampaa, jos paikkoja ei vapaudu. Vaaran mukaan vanhempien toiveet pyritään aina ottamaan huomioon. Mikäli sisarusryhmässä on paikkoja ja vanhemmat eivät ole sellaista erikseen toivoneet, kun hakevat useammalle lapselleen hoitopaikkaa, niin ryhmää voidaan heille tarjota. (Vaara 2011.)

Tornion sisarusryhmä on 15 paikkainen ja tällä hetkellä lapsia 10 perheestä, joista yhdellä ei ole sisaruksia. Kaikilla muilla ryhmässä olevilla on yksi sisarus. Osastolla työskentelee tällä hetkellä lastentarhanopettaja ja kolme hoitajaa sekä perhepäivähoitaja. Sisarusryhmässä on otettu kevään 2011 aikana käyttöön pienryhmätoiminta. Tätä ennenkin henkilökunta jakoi lapsia ryhmiin ja yksi aikuinen oli ryhmän kanssa aina kaksi viikkoa ja sitten vaihtoi toiseen ryhmään. Pienryhmätoiminnan myötä hoitaja ei vaihda ryhmää vaan yhdellä ryhmällä on aina omahoitaja. Sisarusryhmässä jako on tehty iän mukaan tyyliin pienet (alle 3-vuotiaat), keskikokoiset ja isot. Aluejohtajan mukaan pienryhmätoiminta on ollut hyvä toimintamuoto erityisesti sisarusryhmälle. Sen myötä henkilökunnan on mahdollisuus ottaa paremmin lapsen iät huomioon ja suunnitella toimintaa sen mukaan. Myös pelko siitä, että pienet vievät työntekijöiden aikaa isommilta katosi kokonaan. Hänen mukaan sisarusryhmä ja pienryhmätoiminta tukevat toisiaan. (Vaara 2011.)

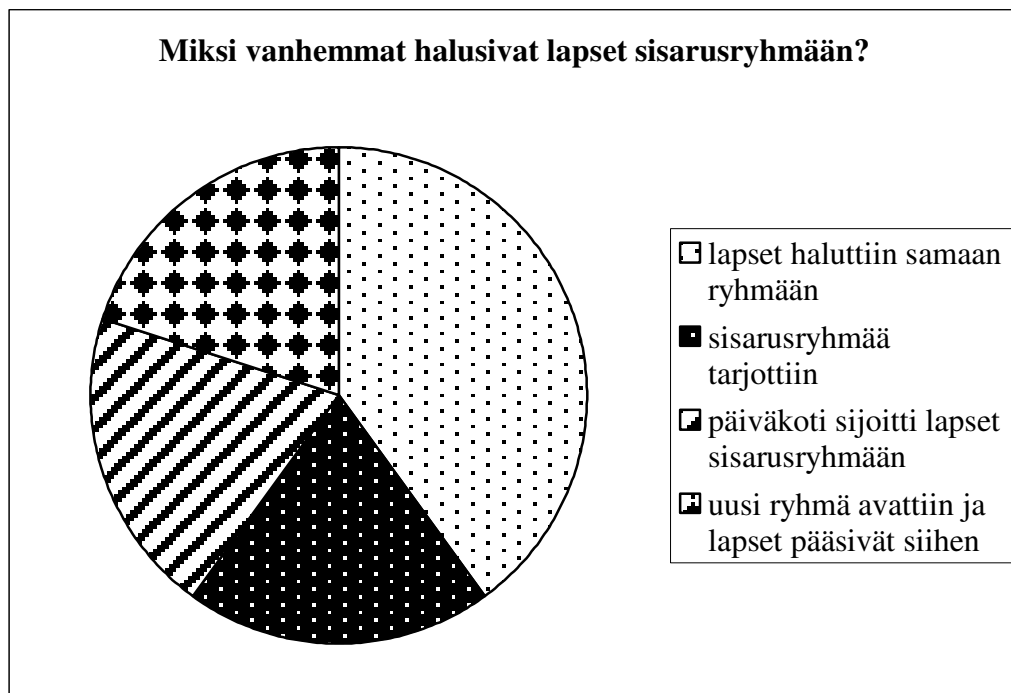
6.2 Sisarusryhmän tarpeellisuus Torniossa

Sisarusryhmiä ei Tornioista löydy kuin yksi, mutta esimerkiksi Rovaniemellä niitä on useissa eri päiväkodeissa. Myös Oulussa sisarusryhmien on mahdollista olla 1-6-vuotiaiden sisarusryhmissä. (Rovaniemen kaupunki 2011; Oulun kaupunki 2011). Tämän vuoksi kysyin Tornion päivähoiton aluejohtajalta, miksi sisarusryhmiä ei ole Torniossa enempää. Aluejohtaja näki asian johtuvan henkilökunnan ja yleensäkin ammatti-ihmisten ajattelusta. Päiväkodin ammatti-ihmisillä on toimintatapa, joko on hyvin suunnittelu ja toimintakeskeinen. Aluejohtajan mukaan sekin on tietysti tärkeää, mutta hän korostaa aikuisen läsnäoloa, lämpöä ja hellyyttä, jonka myötä lapsen itsetunto kehittyy. Hän ajattelee, että kun lapsen asiat ovat kunnossa ja hän saa aikaa ja huomiota aikuiselta niin sen myötä myös muiden taitojen kehittyvän (kuten saksilla leikkaamisen ja kynän oikea ote). Sisarusryhmä on vaativa ryhmä aluejohtajan mukaan ja hän uskoo senkin olevan osa syy siihen, miksi niitä ei ole tämän enempää Torniossa. Henkilökunta joutuu miettimään, mitä voi antaa vuoden ikäiselle ja 5-vuotiaalle sekä miten aika riittää huomioimaan kaikki ikäryhmät. Kyseinen aluejohtaja on sisarusryhmien kannattaja ja on tyytyväinen, että Torniossa on saatu pidetty tämä yksi ryhmä. Hän kuitenkin kokee, ettei saa tukea sisarusryhmän toiminnalle kollegoiltaan ja miettii tämän johtuvan siitä, että ajatellaan, ettei sisarusryhmä ole lasta kehittävä ryhmä. Muuta syytä hän ei asialle keksi. (Vaara 2011.)

Tornion päivähoidon päällikkö vastasi sisarusryhmien vähäisyyden Torniossa johtuvan siitä, että sisarusryhmään ei voida sijoittaa niin paljon lapsia, kuin alle 3-vuotiaiden tai yli 3-vuotiaiden ryhmiin. Hänen mukaan sisarusryhmien perustamista voitaisiin harkita, jos olisi enemmän tarjolla päivähoitiloja. Päivähoidon päällikön mukaan Torniossa sisarusryhmiä voidaan sijoittaa perhepäivähoitoon sekä samaan päiväkotiin, vaikkakin eri osastoille. Hänen mukaan vanhemmat eivät ole välittäneet sellaista tietoa, että kaipaisivat sisarusryhmiä enemmän. Sisarusryhmät saavat myös päivähoidon päällikön kannatusta, mikäli kysyntää ja hyvät perustelut ryhmien tarpeille on. Hän ei näe, etteikö olisi mahdollista perustaa ryhmiä, mikäli löytyy sopivasti tilaa. (Keloneva 2011.)

Aluejohtajalta vanhemmat kysyvät sisarusryhmiä aika paljon. Tässä suhteessa keväällä, kun uusia toimintakauden ryhmiä syksyksi jaetaan, vanhempien toiveet on helpompi ottaa huomioon. Mikäli vanhemmat eivät osaa ryhmää kysyä tai he eivät tiedän sen olemassaolosta, heille voidaan myös sisarusryhmää tarjota. Aluejohtajan mukaan vanhemmat ovat iloisia ja onnellisia, kun kuulevat, että sisarusryhmät pääsevät samaan ryhmään. Harva vanhemmista haluaa lapset eri osastolle, kun mahdollisuus sisarusryhmästä perheelle annetaan. (Vaara 2011.)

Vanhemmista kuitenkin vain muutama selkeästi halusi lapset samaan päiväkotiryhmään. Syy tähän oli se, että vanhemmat olivat löytäneet sisarusryhmän eri tavoilla (kuvio 1), kaikki eivät tienneet sisarusryhmän olemassaolosta.

Kuvio 1. Vanhempien mielipiteitä, miksi valitsivat sisarusryhmän

Vanhemmista kaksi oli selkeästi halunnut lapset samaan päiväkotiryhmään. Syitä tähän oli vanhempien mukaan päivähoidon aloittaminen. Vanhemmat ajattelivat, että hoidon aloittaminen samassa ryhmässä sisaruksen kanssa tuo turvaa lapsille. Yksi vastaaja kertoi, että halusi lapset kyseiseen päiväkotiin, jossa sitten henkilökunta sijoitti lapset sisarusryhmään. Yhden vastaajan mukaan sisarusryhmää tarjottiin heille ja yksi vanhempi kertoi, että toivoi lapsien pääsevän samaan päiväkotiin, mutta samalla he pääsivät myös samaan ryhmään, kun sisarusryhmä avattiin.

”Haluttiin lapset tähän päiväkotiin. Hoidon henkilökunta sijoitti lapset sitten sisarusryhmään.”

Vanhempi 6

”Nuorempi lapsista oli hoidon alkaessa vasta 2 vuotta, joten ajattelimme hoidon aloituksen sujuvan helpommin, kun isompi sisarus on samassa ryhmässä.”

Vanhempi 5

Myös Laine (2002, 16–17) ajattelee, että läheiset suhteet auttavat lasta sopeutumaan uusiin tilanteisiin, joten varmasti myös oma sisarus helpottaa päivähoidon aloittamista. Minä jäin kuitenkin miettimään, miksi sisarusryhmää ei ”mainosteta” tai siitä ei avoimesti tiedoteta, koska niin moni vanhempi oli positiivisesti yllätynyt, kun heille sisarusryhmää oli tarjottu tai kerrottu mahdollisuudesta, että lapset siihen pääsisivät. Kyseisen päiväkodin internetsivulla kerrotaan päiväkodinryhmissä, missä on maininta myös sisarusryhmässä. Itse huomasin, että jos kysyy väärältä ihmiseltä sisarusryhmästä, niin sellaista ei Torniossa edes varsinaisesti ole. Samaa mieltä kanssani oli myös päivähoidon aluejohtaja. Miksi ryhmästä ei kerrota avoimesti niin kuin mistä tahansa muustakin päiväkodin ryhmästä? Voiko syynä olla nimenomaan se, että ne ovat resurssien kannalta katsottuna hankala toteuttaa, vai olisiko niille sitten niin paljon kysyntää, että niitä pitäisi perustaa lisää Tornioon.

Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että he olivat tyytyväisiä sisarusryhmään ja he ajattelevatkin, että se on hyvä vaihtoehto kaikille perheille, jotka vain haluavat lapset samaan päiväkotiryhmään. Erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa lapset tai toinen lapsi aloittaa päiväkotihoidon, niin sisarusryhmän ajateltiin olevan hyvä vaihtoehto. Vanhemmat kokevat, että sisarukset saavat turvaa toisistaan. Lapset voivat hoitopäivän aikana hakea toistensa tukea ja leikkiseuraa kunnes saavat sen verran rohkeutta, että voivat alkaa solmia kaverisuhteita muihinkin lapsiin. Vanhemmat kokivat myös, että

käytännön syistä on helpompi viedä lapset samalle osastolle. Sisarusryhmän hyvänä puolena pidettiin myös sitä, että ryhmässä on monen ikäisiä lapsia.

Työntekijät ajattelevat myös sisarusryhmän sopivan erityisesti perheille, joissa on paljon lapsia. Lisäksi työntekijöiden mielestä se sopii aroille ja ujoille lapsille, koska he voivat hakea turvaa ja rohkeutta sisaruksistaan. Työntekijät ajattelevat samalla tavalla kuin vanhemmat myös käytännöstä, joka perheillä helpottuu sisarusryhmän myötä. Vanhempien ei tarvitse viedä lapsiaan useaan eri ryhmään hoitoon vaan he tuovat lapset samaan ryhmään. Vanhempien ei tarvitse vaihtaa kuin yhden osaston työntekijöiden kanssa lasten päivänkuulumiset. Useat työntekijät nostivat esille myös seikan siitä, että sisarusryhmä tuo turvaa myös vanhemmille, kun he tietävät, että sisarukset tukevat toisiaan. Isommat lapset osaavat kertoa kotona, miten päivä on mennyt myös pienemmällä sisaruksella. Saman huomion on asian tehnyt myös Hytönen (1985, 18), jonka mukaan vanhemmilla on keskimäärin vähemmän aiheita huoleen, kun lapset ovat hoidon alkaessa samassa päiväkotiryhmässä.

Sisarusryhmän myötä perheiden arki on varmasti helpottunut, kun lapset ovat helppo ja nopea tuoda samaan ryhmään hoitoon. Haasteena mielestäni voikin olla se, että työntekijät muistavat kertoa lasten päiväkulusta tasapuolisesti niin isomman lapsen kuin pienemmänkin lapsen osalta. Itse ajattelin, että jos toisella lapsella on joitain erityispiirteitä tai toinen on iso ja reipas, ja toinen vielä pieni, niin toinen lapsi jää helposti varjoon. Lapset huomaavat helposti, että aikuiset puhuvatkin vain pikkusiskosta tai isoveljen toimintaterapeutin käynnistä. Toisaalta pienryhmätoiminnan myötä tasapuolisuus näkyy varmasti myös tässä asiassa. Lisäksi ajattelen, vanhempien huolta sisarusryhmä helpottaa myös siksi, että isomman sisaruksen puolueeton kertomus päiväkulusta antaa vanhemmille varmistusta, että myös perheen pienin pärjää mainiosti päiväkodissa.

6.3 Sisarusten sosiaalinen käyttäytyminen kotona ja päiväkodissa

Sisarusten leikit sujuvat kotona vanhempien mukaan sekä yhdessä että yksin. Sukupuoliroolit näkyivät yksin leikkiessä, tytöt leikkivät enemmän nukeilla ja barbeilla, kun taas pojat autoilla ja legoilla. Yhdessä leikkiessä myös siskot leikkivät veljien

kanssa autoilla ja veljet vastaavasti tyttöjen kanssa nukeilla ja barbeilla tai ovat roolileikeissä ritareita, jotka suojelevat prinsessaa. Roolileikit ovat siis sisarusten välillä suosittuja leikkejä kotona. Kolmevuotias lapsi kaipaakin jo leikkiseuraa ja nelivuotias osaa leikkiä jo hyvin porukassa. Lapsilla syntyy hetkessä prinsessalinnoja ja dinosaurus luolia, kun mielikuvitus pääsee vauhtiin. Viisivuotias pitää kavereita jo hyvin tärkeitä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011 c-d.)

Vanhemmat kertovatkin että, kavereiden kanssa sisarukset leikkivät yhdessä, koska pääsääntöisesti kaverit ovat yhteisiä. Isommilla sisaruksilla on jo selkeämmin omiakin kavereita päiväkodista ja harrastuksista.

”On omia ja yhteisiä. Aika hyvin leikkivät yhteen jos pienemmälle tulee oman ikäisiä kavereita. Mutta isompi tekee jo välieroaa, kun hänelle tulee vieraita niin he ei leiki pienemmän kans. Serkkujen kanssa valintaa ei tehdä, silloin leikitään porukalla.”

Vanhempi 5

Työntekijöiden mukaan päiväkodissa lapset leikkivät pääsääntöisesti ikäistensä kanssa, vaikka poikkeuksiakin löytyy. Pienemmät sisarukset haluavat usein olla isojen sisarusten kanssa, sillä he selkeästi hakevatkin isommasta sisaruksestaan turvaa. Sisarusryhmässä niin kuin muissakin kyseisen päiväkodin ryhmissä on pienryhmätoimintaa, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että ryhmä on jaettu kolmeen pienryhmään jossa jokaisessa on omahoitaja. Sisarusryhmässä jako on tehty tyyliin isot, keskikokoiset ja pienet lapset. Työntekijät kokevat tämän hyväksi, koska pienryhmän myötä lapset saavat leikkiä ikäistensä kanssa ja joutuvat samalla eroon sisaruksestaan päivän aikana.

”Vaihtelee. Toiset sisarukset leikkivät ehkä liikaakin yhdessä ja toiset eivät leiki juuri ollenkaan. Sisaruksien tullessa päiväkotiin aluksi yhteistä leikkiä on enemmän, mutta sitten hakeutuvat yleensä ikäistensä seuraan.”

Työntekijä 3

Kysyin työntekijöiltä myös, syrjäytyisikö lapsi päiväkodissa ilman sisarusta ja kaikissa vastauksissa oltiin sitä mieltä että, ei. Kaverisuhteita syntyy päiväkodissa, vaikka aluksi sisarukset hakevatkin toisten turvaa ja leikkivät paljon keskenään. Pikkuhiljaa lapset kuitenkin alkavat hakeutua ikäistensä seuraan ja tutustuvat toisiin lapsiin. Vaikka

sisarukset eivät leikkisikään yhdessä, niin silti he tarkasti huolehtivat toisistaan työntekijöiden mielestä. Tämä näkyy monella tapaa. Esimerkiksi sisaruksen puolia pidetään tarkasta ja kovemmin kuin kaverien. Isommat sisarukset huolehtivat myös pienemmästä ja välillä neuvotaan työntekijöitäkin siitä, kuinka sisarusta tulee hoitaa. Lisäksi sisarusten väliset halaukset ja suukot mainittiin työntekijöiden vastauksissa useaan kertaan.

”Välillä saamme isommilta sisaruksilta tarkkojakin hoito-ohjeita ja meille kerrotaan, miten äiti tai isä kotona hoitaa sen hetkisen vaiva. Päiväunisuukot on myös hyvin yleisiä sisaruksilla.”

Työntekijä 1

Toistensa tukea sisarukset hakevat vanhempien mielestä uusissa tilanteissa ja silloin jos toista kiusataan tai toisella on pahamieli jostain. Sisarusten välinen puolien pitäminen näkyy vanhempien mukaan isomman sisaruksen huolehtijan roolista, neuvomisesta ja nuoremman opastamisesta. Myös työntekijöiden mukaan päiväkodissa sisarukset hakevat toistensa tukea erityisesti silloin, jos he kokevat tulevansa kiusatuiksi tai väärin kohdelluiksi. Tällöin haetaan myötätuntoa sisarukselta. Myös aamulla päiväkodille jäänti tilanteessa sisarukset turvautuvat toisiinsa ja vilkuttavat äidille ja isälle yhdessä sekä pitävät toisiaan kädestä.

”Jos tulee esim. riitaa toisen lapsen kanssa. Toiset haluavat istua vierekkäin esim. laulutuokiolla.”

Työntekijä 2

Schönbeck (2009, 177) kertoo kirjassaan myös, kuinka sisarukset pitävät toistensa puolia, jos joku tulee toista kiusaamaan tai loukkaa muuten, toinen on aina valmis puolustamaan ja suojelemaan toista. Näitä syitä vanhemmat myös pitävät sisarusryhmän hyvinä puolina, sisaruksen tuoma tuki ja turva toisilleen. Isompi huolehtii ja pitää pienemmän puolia ja pienempi sisarus auttaa isompaa samalla tavalla. Vaikka isomman, esikoisen rooli näkyikin selkeämmin huolehtijan ja suojeelijan roolina kuin pienemmän, kuopuksen. Esikoisen rooli näkyikin vanhempien ja työntekijöiden mielestä sekä kotona että päiväkodissa selkeästi huolehtijana. Esikoinen huolehtii, suojelee, pitää puolia ja neuvoa pienempää sisarusta. Kuopus taas ihailee esikoista ja on hänestä ylpeä.

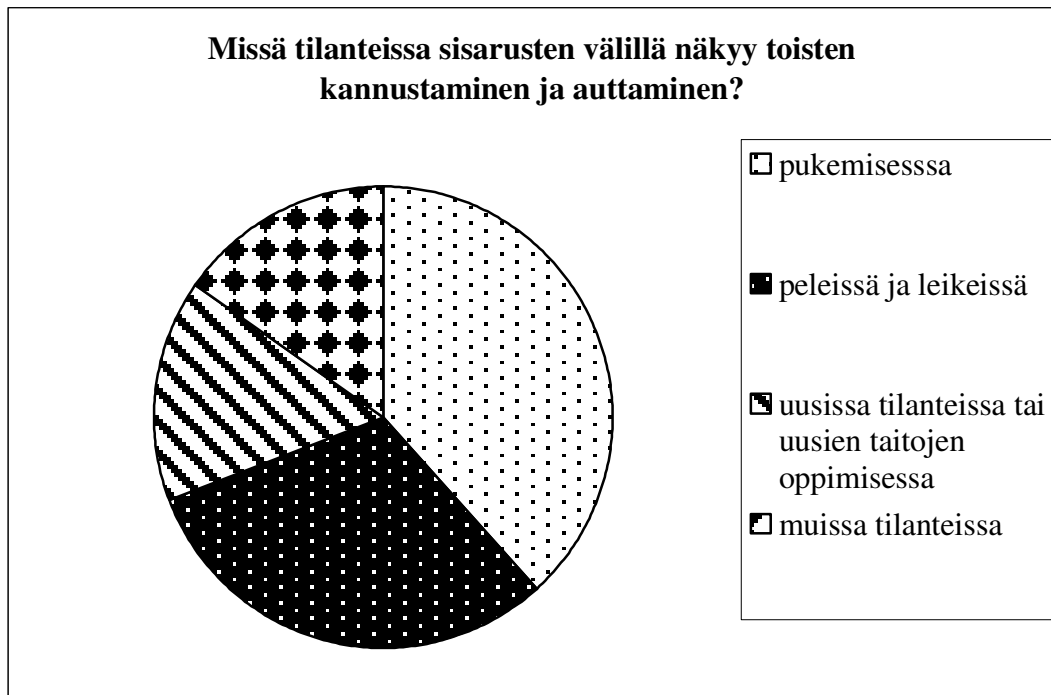
”Kun menemme johonkin outoon paikkaa missä he eivät tunne ketään he ovat yhdessä ja leikkivät keskenään. Esimerkiksi kun he menivät päivystävään päiväkotiin, jossa ei ollut tuttuja hoitajia tai kavereita, he istuvat kahdestaan eri pöydässä vierekkäin ja monesti he istuvat tai ovat käsi kädessä.”

Vanhempi 4

”Varsinkin uusia ihmisiä kohdatessa vanhempi heittäytyy heti kovin isonsisaren rooliin ...tämä on minun pikkuveli... sen nimi on...”

Vanhempi 2

Esikoinen ja kuopus ovatkin usein kuin toistensa vastakohtat. Esikoinen on pienempien sisaruksien ihailun kohde, kun hän opettaa ja huolehtii pienimmistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010.) Esikoinen kannustaa pienempää sisarustaan ja neuvoa muun muassa pukemisessa. Pukeminen olikin mainittu viidessä vanhempien vastauksissa (kuvio 2), kun kysyin heiltä, miten sisarusten välillä näkyy kannustaminen ja auttaminen. Isompi sisarus kannustaa pienempää pukemaan ja kehuu, kun hän onnistuu siinä. Isompi sisarus myös näyttää pienemmälle mallia ja yrittää auttaa toista myös näin oppimaan. Lisäksi neljä vanhempaa mainitsi sisarusten auttavan ja kannustavan toisia leikeissä ja erilaisissa peleissä. Uusissa tilanteissa tai uuden taidon oppimisessa isommat sisarukset lähinnä kehuvat ja ohjaavat pienempiä. Lisäksi kahdessa vastauksessa mainittiin muita tilanteita, joita olivat pienemmän sisaruksen syöttäminen ja pienemmän sisaruksen puheen tulkkaminen aikuisille.

Kuvio 2. Tilanteita joissa sisarusten välillä näkyy kannustaminen ja auttaminen

”Sanallisesti ihailaan ja hämmästellään, jos toinen osaa jonkun uuden taidon tai tsempataan. Ihan arkisissa asioissa. Lähinnä isompi kehuu pienempää tämän oppiessa jonkun uuden taidon esim. pukemisessa.”

Vanhempi 5

Myös Laine (2002, 16–17) ajattelee, että lapset tukevat ja auttavat toisiaan uusissa sosiaalisissa tilanteissa. Lapset voivat hänen mukaan tarjota toisilleen sellaisia voimavaroja, mihin edes aikuisilla ei ole konsteja.

Työntekijöiden mukaan sisarukset ihailevat toisiaan ja heidän välinen kanssakäyminen on hyvin lämmintä ja läheistä. Toisaalta taas sisarusten väliset leikit ovat rajumpia ja fyysisempiä kuin kavereiden kanssa leikkiessä. Lisäksi työntekijöiden mukaan sisarusten väliset riidat ovat rajuja.

”Omaa siskoa tai veljeä suojellaan tai toisaalta häntä kohtaan ollaan rajumpia kuin muita lapsia kohtaan.”

Työntekijä 2

Schönbeck (2009, 76) kertoo kirjassaan, että isommat sisarukset käyttävät riitatilanteessa enemmän verbaalista puoltaan, koska ovat siinä taitavampia. Pienemmät sisarukset käyttävät vastaavasti fyysisiä keinoja kuten nipistelyä, kynsimistä ja puremista.

Työntekijät ovat huomanneet, että sisarusten riitojen lomassa sisarukset kuitenkin seuraavat toisiaan ja oppivat heiltä paljon. Päiväkodintyöntekijät näkevätkin sisarusryhmässä hyvinä puolina mallintamisen, kun nuoremmat lapset seuraavat isompia sisaruksiaan ja näin oppivat nopeasti uusia taitoja. Hytönen (1985, 7) kertoo tutkimuksessaan, että lapsen vuorovaikutus eri-ikäisten lasten kanssa kasvattaa sosiaalista kehitystä. Tätä mieltä olivat myös työntekijät, sillä he ajattelevat, että sisarusryhmässä vanhemmat lapset oppivat ottamaan nuoremmat paremmin huomioon.

Kaiken kaikkiaan päiväkodintyöntekijät näkevät sisarusryhmän hyvinä puolina lapsen sosiaaliselle kehitykselle sisaruksen antaman tuen ja turvan erilaisissa tilanteissa. Erityisesti aroille lapsille sisarusryhmä koettiin hyväksi työntekijöiden kannalta. Lisäksi ikäjakauma tuo hyvänä puolena eri-ikäisten lasten toimimisen yhdessä ja näin isommat oppivat huomioimaan paremmin pieniä ja pienemmät mallintavat ja oppivat näin isommilta.

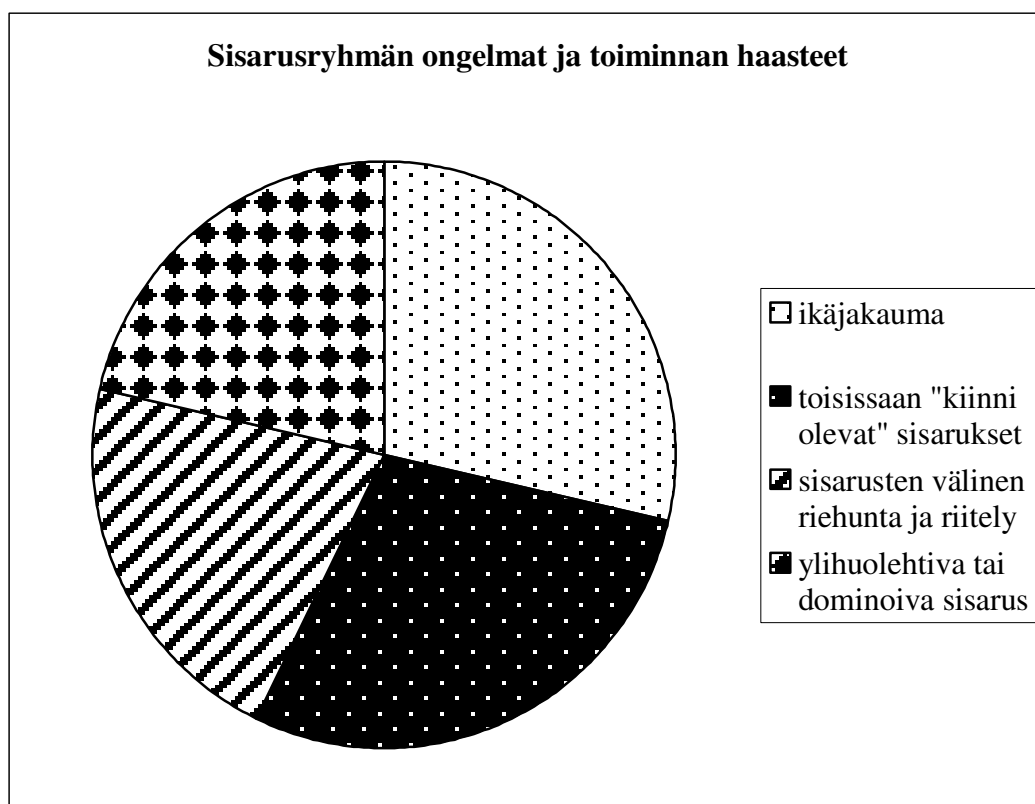
Myös vanhemmat ajattelevat eri-ikäisten lasten samassa ryhmässä olemisen olevan hyvä asia, koska isommat oppivat ottamaan pienempiä huomioon. Lisäksi vanhemmat kokevat sisarusten antaman tuen ja turvan toisilleen olevan tärkein asia sisarusryhmässä. Vanhemmat ajattelevat asiaa niin psyykkiseltä, sosiaaliselta kuin fyysiseltäkin kannalta eli turvan hakeminen sisarukselta, kun vanhemmat ovat poissa (psyykkinen), leikkiseurana olo sisarukselle, kun toisiin lapsiin ei vielä uskalla ottaa kontaktia (sosiaalinen) ja sisaruksen auttaminen esimerkiksi pukemisessa (fyysinen).

6.4 Sisarusryhmän tuomat haasteet päiväkodissa

Sisarusryhmän haasteet oli helppo löytää ja nimetä vanhempien, työntekijöiden ja aluejohtajankin vastauksista. Kaikki olivat sitä mieltä, että ryhmän ikäjakauma aiheuttaa haasteita, tosin kaikki miettivät asiaa hieman eri kannalta. Vanhemmat kokevat ikäjakauman hankalaksi, koska lasten on vaikea löytää saman ikäistä leikkikaveria. Lisäksi vanhemmat ajattelevat, että jos ryhmässä on paljon pieniä lapsia, ne vievät aikaa ja huomiota pois isoilta. Työntekijöiden mielestä ikäjakauma hankaloittaa ryhmän toimintaa esimerkiksi toimintojen suunnittelussa, kun mietitään jumppa tai askartelu tuokion vetämistä. Aluejohtajan mukaan sisarusryhmät ovat vaativia ikäjakauman takia, koska se vaatii paljon henkilökunnalta päivän toimintaa suunniteltaessa. Aluejohtaja kuitenkin kokee, että pienryhmätyöskentelyn ja omahoitajuuden myötä sisarusryhmä on saanut uutta potkua, koska ne tukevat toisiaan niin hyvin. Pienryhmätyöskentelyn avulla lapset saavat toimia omanikäisessä ryhmässä ja omahoitaja on vain heitä varten. Kaiken ikäiset lapset saavat näin ryhmässä aikaa ja huomiota aikuiselta.

Hytönen (1985, 43) huomasi myös sisarusryhmäkokeilussa, että työntekijät kokivat työmäärän kasvaneen suunnittelun osalta. Itse ajattelen, että suunnittelu vaatii varmasti enemmän aikaa, kun pitää ottaa kaiken ikäiset lapset huomioon. Lisäksi ajattelen, että isommat lapset tarvitsevat myös enemmän toimintaa ja virikkeitä kuin ryhmässä olevat pienet yksivuotiaat lapset. Isommille pitää järjestää mielestäni myös sellaisia toimintaa ja virikettä, mitä ei pienet vielä voi tehdä samassa määrin. Esimerkiksi isommat jaksaa keskittyä kauemmin liikunta ja askartelu tuokioihin, joten aikaa ja henkilökuntaa tällaisten toteuttamiseen tarvitaan. Sisarusryhmä ei saa viedä pieniltä eikä isoilta lapsilta pois huomion hetkiä tai toimintaa, joita he saisivat iän mukaan jaetussakin ryhmässä.

Työntekijöiden vastauksissa oli mainittu ikäjakauma lisäksi myös toisissaan kiinni olevat sisarukset, sisarusten välinen riehunta ja riitely sekä ylihuolehtiva tai dominoiva sisarus (kuvio 3).

Kuvio 3. Sisarusryhmän ongelmat ja toiminnan haasteet työntekijöiden mielestä

Työntekijät kokivat toisissa kiinni olevat sisarukset ryhmässä haasteellisiksi, koska sellaisessa tilanteissa lapset on vaikea saada irti toisistaan ja toimimaan myös yksin tai omissa ryhmissään. Toisaalta haasteena voi työntekijöiden mukaan olla taas liian dominoiva sisarus. Ongelmina sisarusten samassa ryhmässä oleminen voi työntekijöiden mukaan aiheuttaa takertumista toiseen. Tällöin sisarus ei pysty tai halua keskittyä omiin juttuihin tai leikkeihin. Sisarukseen takertumisen lisäksi esiin nousi myös ylihuolehtiva sisarus. Toisen sisaruksen ei tuolloin tarvitse tehdä eikä puhua mitään, kun isompi huolehtii hänestä ja kertoo asiat hänen puolestaan.

”Jumitetaan sisaruksen kanssa eikä lähdetä leikkiin muiden kanssa. Sisarusten suuri ikäero hankaloittaa tuokioiden suunnittelua koko ryhmälle.”

Työntekijä 5

”Arempi/hiljaisempi sisarus voi joutua toisen sisaruksen varjoon, jos on dominoiva. Sisarusten välinen riehunta on toisinaan melko rajua. Vanhempi sisarus voi ottaa huolehtivan asenteen pienemmästä sisaruksesta eikä osaa alkaa leikkimään ikäistensä kanssa.”

Työntekijä 3

Päivähoidon aluejohtajan mukaan dominoivat ja takertuvat sisarukset on sisarusryhmän haaste. Hän ei kuitenkaan näe, että sisaruksia pitäisi keinotekoisesti erottaa iän mukaan jaettuihin päiväkotiryhmiin, jos vanhemmat toivovat, että lapset pääsevät samaan ryhmään. Päivähoidon aluejohtaja kuunteleekin tarkasti perheiden toiveita. Tietysti on myös sellaisia tilanteita, että sisarukset halutaan eri ryhmään, mutta silloin syynä on esimerkiksi toisen lapsen erityishoito. Dominoivat ja takertuvat sisarukset on helppo erottaa. Päivähoidon aluejohtaja kuitenkin ajattelee, että on myös mahdollista opettaa sisaruksille toisen kunnioittamista, vaikka he ovatkin samassa päiväkotiryhmässä, ovathan he kotonakin yhdessä. (Vaara 2011.)

Kaulion ja Svennevigin (2006, 166) mukaan sisaruksen kanssa eläminen ei välttämättä ole helppoa. Ristiriitojen voimakkuus ja toisen erilaisuus voivat tuntua vaikeilta, kun toiveena on, että välit olisivat läheiset ja harmoniset. Tämän vuoksi mietinkin, onko lasten hyvä olla koko päivää samassa päiväkotiryhmässä, jos kotona oleminenkin on vaikeaa. Toisaalta sisarusryhmässä lapsille voi olla helpompi opettaa toisen kunnioitusta, vaikka se vaatiikin työntekijöiltä paljon resursseja.

Toisena asiana mietin onko lapset hyvä pitää yhdessä mahdollisimman pitkään vai suoda kummallekin ”oma juttu” jo pienestä alkaen, kun he aloittavat päivähoidon. Mikäli lapset ovat eri päiväkotiryhmissä, heillä on omat jutut siitä, miten päivä on mennyt. Kumpikin voi kertoa, mitä on tehnyt ja esitellä esimerkiksi oppimiaan temppeja liikuntatuokiolla tai laulaa uutta laulua, jota on päiväkodissa harjoiteltu.

Onko siis hyvä pitää lapset yhdessä niin kauan, että toinen lähtee esikouluun vai olisiko syytä erottaa heidät jo aikaisemmin? Tämän jälkeen voidaankin miettiä, tehdäänkö se erottaminen keinotekoisesti niin kuin päiväkodin aluejohtaja mainitsi eli laittamalla lapset eri päiväkotiryhmiin vai olisiko sisarusryhmä parempi vaihtoehto. Siellä sisarukset voisivat pikkuhiljaa opetella toimimaan itsenäisesti ilman toisten tukea ja turvaa.

7. POHDINTA

Opinnäytetyöni aloitin jo syksyllä 2010, mutta kunnolla pääsin keskittymään siihen vasta maaliskuussa 2011. Olen siis hyvinkin nopeaan tahtiin saanut työn tehtyä, kun siihen on paneutunut kunnolla. Hyvänä puolena näen siinä sen, että kokoajan pysyy niin sanotusti ajan hermoilla. Muistaa mitä on kirjoittanut aiheesta ja mistä pitää vielä etsiä lisätietoa, näin turha asioiden toistaminen vähenee ja tekstin jäsentely helpottuu. Lähdemateriaalia suoranaisesti sisarusryhmistä en löytynyt, kuin yhden sisarusryhmäkokeilun, joka oli tehty 1980-luvun alkupuolella. Sisarusten välisistä suhteista löytyisin muutama kirjan, joista sain hyvin tietoa. Teoriaan tutustun ja pikku hiljaa kirjoitin sitä myös opinnäytetyöhöni, joka käynnistyi rauhallisesti ja kiihtyi loppu kohden. Aikataulu oli tiukka eteenkin lopussa ja päivät menivätkin toukokuussa tietokoneella istuen. Sain kuitenkin samalla myös itselleni todistettua, että pystyn työskentelemään paineen alla, kun vain keskityn tekemään yhden asian kerrallaan loppuun ennen kuin siirryin seuraavaan.

Tutkimuskysymykset pidin mielessäni kokoajan, kun mietin haastattelun ja kyselylomakkeen kysymyksiä. Aineiston purkamisessa ja tulosten jäsentelyssä, mietin taas tutkimuskysymyksiä ja jäsentelin saamani aineiston sen mukaan. Samalla huomasin, että muutama turha kysymys kyselylomakkeessani oli, mutta sain silti vastaukset tutkimuskysymyksiini. Selvityksen ja teoria osuuden yhteen liittäminen tuntui aluksi vaikealta, koska suoranaista tietoa sisarusryhmästä ei ollut paljon. Tarkemmin asiaan paneutuessa teoriaosuudesta ja selvityksestäni löytyi kuitenkin yhtymäkohtia.

Mielestäni selvityksen tulokset ovat luotettavia, koskien Tornion sisarusryhmää. Sisarusryhmät ovat erityylisiä eripaikkakunnilla. Osassa ryhmistä on enemmän lapsia ja myös henkilökunnan määrä vaihtelee lapsien määrän ja iän mukaan. Selvityksen tulokset kertovat Tornion sisarusryhmän tilanteesta, tarpeellisuudesta ja haasteista suhteellisen laajasti, koska siinä asiaa käsitellään kolmesta erinäkökulmasta.

Selvitykseni tulokset osoittavat, että vanhemmat, työntekijät ja Tornion päivähoiton aluejohtaja koetaan sisarusryhmän hyväksi osaksi Tornion päivähoiton palveluja. Sisarusryhmä vastaa tämän hetkisiin perheiden tarpeisiin, kun perheen arki helpottuu lapsien ollessa sama päiväkotiryhmässä. Lasten vienti ja hakutilanteet sujuvat nopeasti

ja yhteistyön tekeminen onnistuu yhden osaston henkilökunnan kanssa. Lisäksi eteenkin pienet lapset saavat isompien sisarusien tukea ja turvaa päivän aikana. Sisarusryhmä koettiin hyväksi erityisesti silloin, kun toinen lapsista on pieni tai lapset aloittavat päivähoiton.

Sisarusryhmän hyvinä puolina lapsen sosiaaliselle kehitykselle pidetään mallintamista, jossa nuoremmat oppivat seuraamalla isompia. Lisäksi isommat oppivat sisarusryhmässä ottamaan pienemmät lapset huomioon. Sisarusryhmän suurimpana hyötynä vanhempien, työntekijöiden ja aluejohtajan mielestä on sisarusten tuoma tuki ja turva toisille. Sisarusryhmää pidettiin kuitenkin haasteellisena, koska ryhmässä on erikäisiä lapsia. Pienryhmätoiminnan myötä lapset on kuitenkin jaettu ryhmiin iän mukaan ja sisarukset ovat usein eri ryhmissä. Itse mietinkin pitkään, meneekö sisarusryhmän idea, koska lapset ovatkin eri ryhmissä, mutta toisaalta näin kumpikin lapsi saa ikänsä mukaista huomiota ja toimintaa. Lisäksi sisarukset myös joutuvat välillä eroon toisistaan.

Sisarusryhmän huonoina puolina vanhemmat ajattelevat olevan ikäjakauman tuomat haitat, saman ikäisten kavereiden vähyyden ja pienten lasten viemän huomion isommilta. Työntekijät kokevat taas haasteellisimmiksi sisarusten väliset hankalat suhteet eli ylihuolehtimisen ja dominoinnin. Lisäksi ikäjakauma tuo toimintojen suunnittelun haasteellisuutta ja se vaatii suunnittelu-aikaa. Lastentarhanopettajalla onkin varattu suunnittelu-aikaa ja hän voi käyttää sitä oman ryhmän toiminnan suunnitteluun, mutta onko hoitajillekin annettu mahdollisuus tähän, nyt kun hekin pienryhmätoiminnan myötä suunnittelevat toiminnan toteutusta omalle ryhmälleen.

Vaikka sainkin paljon selville sisarusryhmistä opinnäytetyötä tehdessä niin silti jäi jotain hampaan koloon. Itse jäin nimittäin miettimään, että olisi mielenkiintoista selvittää päivähoitossa olevien vanhempien mielipiteitä siitä, haluaisivatko he lapsensa sisarusryhmään, mikäli tällaisia ryhmiä olisi Torniossa tarjolla enemmän. Tässä siis jollekin kiinnostuneelle aihe opinnäytetyöhön ja veikkaisinpa, että myös Tornion päivähoito olisi kiinnostunut vastauksista.

LÄHTEET

- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Finlex 2011. Asetus lasten päivähoidosta 1973. 16.3.1973/239. Luettu 3.5.2011 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>>.
- Himberg, Lea & Laakso, Juhani Peltola, Ritva Näätänen, Risto Vidjeskog, Jan 2000. Kehittyvä ihminen – Psykologia 2. WSOY, Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Tammi, Helsinki.
- Hoitopaikka.net 2011a. Hoitomuodot ja hoitotapoja. Luettu 16.4.2011 <<http://www.hoitopaikka.net/Etusivu/Palvelut/Kaikille/Hoitomuodotjahoitotapoja/tabid/58/Default.aspx>>.
- Hoitopaikka.net 2011b. Päiväkodissa on paljon kavereita. Luettu 16.4.2011 <<http://www.hoitopaikka.net/v2/HoitopaikkaNetetusivu/Palvelut/Kaikille/Hoitomuodotjahoitotapoja/P%C3%A4iv%C3%A4kotihoito/tabid/73/Default.aspx>>.
- Hoitopaikka.net 2011c. Kodinomaisesti perhepäivähoidossa. Luettu 16.4.2011 <<http://www.hoitopaikka.net/v2/HoitopaikkaNetetusivu/Palvelut/Kaikille/Hoitomuodotjahoitotapoja/Perhe%C3%A4iv%C3%A4hoito/tabid/84/Default.aspx>>.
- Hoitopaikka.net 2011d. Ryhmäperhepäivähoito on lapsen hoitoa perheenomaisissa olosuhteissa pienessä ryhmässä. Luettu 16.4.2011 <<http://www.hoitopaikka.net/v2/HoitopaikkaNetetusivu/Palvelut/Kaikille/Hoitomuodotjahoitotapoja/Ryhm%C3%A4perhe%C3%A4iv%C3%A4hoito/tabid/85/Default.aspx>>.
- Hurme, Helena 1995. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa Lyytinen, Paula & Korhonen, Mikko & Lyytinen, Heikki (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. WSOY, Helsinki, 139–157.
- Hytönen, Juhani 1985. Sisarusryhmäkokeilu. Suomen kaupunkiliitto, Helsinki.
- Härkönen, Ulla 2005, Lapsuuden maailma. Teoksessa Tulva, Taimi (toim.) Työelämän, syrjäytymisen ja työkasvatuksen ongelmia pienten lasten kasvuympäristöissä. OKKA-säätiö, Helsinki, 44.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Gaudeamus, Helsinki.
- Kaulio, Pia 2006. Sisaruus opettaa oman arvon. Luettu 1.2.2011 <<http://www.suhdesoppa.fi/lapset-perhe/sisaruus-opettaa-oman-arvon/>>.
- Kaulio, Pia & Svennevig, Hanna 2006. Sisaruus – Rakkautta, vihaa kateutta. Minerva, Helsinki.

- Keloneva, Riitta 2011. Tornion kaupunki, päivähoiton päällikkö. Päiväkodin sisarusryhmät, 9.5.2011.
- Kontturi, Janne 1999. Rakkaat vanhemmat? Perheen merkityksestä erityisluokan oppilaalle. Helsingin Yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta. Luettu 8.4.2011 <<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/opett/pg/kontturi/rakkaatv.html>>.
- Laakso, Anja & Pohjanvirta, Anja 1988. Psykologian perusteet. WSOY, Helsinki.
- Laine, Kaarina 2002. Vertaisryhmä ja syrjäytyminen. Teoksessa Laine, Kaarina & Neitola, Marita (toim.) Lapsen syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Suomen Kasvatustieteellinen Seura, Turku, 13–38.
- Lehtovirta, Marjatta & Huusari, Marjut & Peltola, Leena & Tattari, Katriina 1997. Kasvunrenkaita. WSOY, Helsinki.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010. Erilaisia perheitä ja sisarusuhteita. Luettu 5.10.2010<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/sisarukset_nahistelevat/erilaisia_perheitaja_sisaruussu/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011a. Lapsi oppii erilaisia taitoja. Luettu 17.4.2011. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/1_2-vuotias/sosiaaliset_taidot/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011b. 2-3-vuotias. Luettu 17.4.2011. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/2_3-vuotias/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011c. Sosiaalisten taitojen kehitys 3-4-vuotiaana. Luettu 17.4.2011. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/sosiaaliset_taidot/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011d. Sosiaalisten taitojen kehitys 4-5-vuotiaana. Luettu 17.4.2011. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/4_5-vuotias/sosiaaliset_taidot/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011e. Sosiaalisten taitojen kehitys 5-6-vuotiaana. Luettu 17.4.2011. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/sosiaaliset_taidot/>.
- Melin, Harri 2005. Vertailevan tutkimuksen monet lähtökohdat. Teoksessa Räsänen, Pekka & Anttila, Anu-Hanna & Melin, Harri (toim.). Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. PS-Kustannus, Jyväskylä, 53–66.
- Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2010. Lapsella hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-livun varhaiskasvatukseen. Pedatieto, Vantaa.
- Nauert, Rick 2011. Luettu 1.5.2011 <<http://psychcentral.com/news/2010/01/18/early-sibling-relationships-influence-adult-behavior/10803.html>>.

- Oulun kaupunki 2011. Kaupungin päiväkodit. Luettu 1.5.2011 <
<http://www.ouka.fi/sote/paivahoito/paivakodit.html#yhteystiedot>>.
- Oswalt, Angela 2008. Early childhood moral development continued. Luettu 15.5.2011
<http://www.mentalhelp.net/poc/view_doc.php?type=doc&id=12770&cn=462>.
- Piironen-Malmi, Ulla & Strömber, Seija 2008. Välittämisen pedagogiikka. Tammi,
Helsinki.
- Pikkarainen, Eetu 2010. Sosialisaatio. Oulun yliopisto. Luettu 8.4.2011.
<<https://wiki.oulu.fi/display/ksos/5.+Sosialisaatio>>.
- Rannikko, Ulla 2008. Yhteinen ja erillinen lapsuus. Sisarusten sosiaalistava merkitys.
Tampereen Yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Luettu 8.4.2011
<<http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7510-8.pdf>>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Tammi, Helsinki.
- Rovaniemen kaupunki 2011. Lasten päivähoitopalvelut. Luettu 1.5.2011 <
http://www.rovaniemi.fi/suomeksi/Palveluhakemisto/Perhe-_ja_sosiaalipalvelut/Lasten_paivahoitopalvelut/Lasten_paivahoito_ja_esiopetus_alueittain.iw3>.
- Ryhmä psykoterapia 2011. Lasten ja nuorten psykoterapiaryhmät. Luettu 8.4.2011
<<http://ryhmapsykoterapia.net/lapset-ja-nuoret>>.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam 2001. Ihminen tarvitsee toisen läheisyyttä ja turvaa.
Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. WSOY, Helsinki, 7-12.
- Schönbeck, Elisabeth 2009. Vanhin, nuorin vai katraan keskeltä; Miten paikka sisarusarjassa vaikuttaa elämääsi? Kirjapaja, Helsinki.
- Vaara, Riitta 2011. Tornion kaupunki, aluejohtaja. Sisarusryhmä. Tornio, 9.5.2011.

SAATEKIRJE

Arvoisat vanhemmat!

Olen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman sosionomiopiskelija. Teen opinnäytetyöni päiväkodin sisarusryhmästä. Tarkoituksena on selvittää, mitä hyviä ja huonoja vaikutuksia sisarusryhmästä voi olla lapsille heidän vanhempien ja hoitajien mielestä. Ovatko sisarukset toisilleen tuki ja turva vai ovatko he toisissaan kiinni kokoajan, eivätkä halua/osaa alkaa leikkiä ja toimia toisten kanssa.

Tutkimusaineiston saamiseksi pyytäisin teitä täyttämään oheisen kyselyn. Kysely on merkittävä osa opinnäytettäni ja mielipiteenne ovat työni kannalta tärkeitä. Tarvittaessa voitte jatkaa vastausta sivun toiselle puolelle (merkitsette vain tekstin alkuun sen kysymyksen numeron, johon vastaus kuuluu). Käsittelen tiedot luottamuksellisesti noudattaen tutkimuseettisiä periaatteita.

Pyydän palauttamaan täytetyn kyselylomakkeen Keijujen osastolla olevaan palautuslaatikkoon oheisessa kirjekuoressa torstaina 21.4.2011 mennessä. Jos tarvitsette lisätietoja, vastaan mielelläni kysymyksiinne. Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Terveisin,

Sanna Mäkikallio

sanna.makikallio@edu.tokem.fi

KYSELY VANHEMILLE PÄIVÄKODIN SISARUSRYHMÄSTÄ

1. Ketä perheeseen kuuluu? Kerro myös lasten sukupuoli ja ikä.

2. Ovatko lapsenne haluamassanne hoitopaikassa kyllä ei toiveita hoitopaikasta ei ollut (Jos vastasit kyllä vastaa myös kysymykseen 3, muussa tapauksessa jatkakaa vastaamista kysymyksestä 4.)

3. Miksi halusitte lapsenne sisarusryhmään?

4. Kauanko lapsenne ovat olleet päivähoidossa? _____

5. Kauanko he ovat olleet päiväkodin sisarusryhmässä? _____

6. Miten teidän mielestänne sisarussuhteet otetaan huomioon päiväkodin arjessa ja toiminnassa?

7. Miten lastenne persoonallisuus näkyy? Mitä samankaltaisuuksia ja erikaltaisuuksia olette havainneet?

8. Millaisissa sosiaalisissa tilanteissa sisarukset hakevat tukea toisistaan? Ja miten tämä näkyy?

9. Minkälaisia leikkejä lapsenne leikkivät kotona?

10. Miten perheessänne näkyy esikoisen ja kuopuksen roolit?

11. Miten sisarusten välillä näkyy kannustaminen ja auttaminen? Ja missä tilanteissa?

12. Millaiset ovat lapsenne kaverisuhteet? (esim. ovatko kaverit yhteisiä vai onko kummallakin omia kavereita?)

13. Mitä haluaisit sanoa vanhemmille, jotka miettivät sopiiko sisarusryhmä heidän perheelleen?

Kiitos vastauksistanne ja hyvää kevättä!!

SAATEKIRJE

Hyvä päiväkodin työntekijä!

Olen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman sosionomiopiskelija. Teen opinnäytetyöni päiväkodin sisarusryhmästä. Tarkoituksena on selvittää, mitä hyviä ja huonoja vaikutuksia sisarusryhmästä voi olla lapsille heidän vanhempien ja hoitajien mielestä. Ovatko sisarukset toisilleen tuki ja turva vai ovatko he toisissaan kiinni kokoajan, eivätkä halua/osaa alkaa leikkiä ja toimia toisten kanssa.

Tutkimusaineiston saamiseksi pyytäisin teitä täyttämään oheisen kyselyn. Kysely on merkittävä osa opinnäytettäni ja mielipiteenne ovat työni kannalta tärkeitä. Tarvittaessa voitte jatkaa vastausta sivun toiselle puolelle (merkitsette vain tekstin alkuun sen kysymyksen numeron, johon vastaus kuuluu). Käsittelen tiedot luottamuksellisesti noudattaen tutkimuseettisiä periaatteita.

Pyydän palauttamaan täytetyn kyselylomakkeen osastollanne olevaan palautuslaatikkoon oheisessa kirjekuoressa 21.4.2011 mennessä. Jos tarvitsette lisätietoja, vastaan mielelläni kysymyksiinne. Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Terveisin,

Sanna Mäkikallio

sanna.makikallio@edu.tokem.fi

KYSELY PÄIVÄKODIN TYÖNTEKIJÄLLE

1. Kauanko olette työskennelleet päiväkodissa _____ Entä sisarusryhmässä? _____

2. Kuinka tarpeellisena pidätte sisarusryhmää lasten kannalta ajateltuna?

3. Mikä on mielestänne haastavinta ryhmän toiminnassa sisarusuhteen kannalta ajateltuna?

4. Miten sisarusten välinen sosiaalinen kanssakäyminen (esim. leikki ja juttelu) poikkeaa kavereihin kohdistuvasta kanssakäymisestä?

5. Millaiseen perhetilanteeseen tai perheiden tarpeeseen sisarusryhmä mielestänne vastaa?

6. Millaisia ongelmia sisarusten samassa ryhmässä oleminen voi aiheuttaa?

7. Miten sisarusten välinen huolenpito näkyy päivän aikana ja miten se poikkeaa kavereihin kohdistuvasta huolenpidosta?

8. Miten sisarukset leikkivät päiväkodissa, pääsääntöisesti kahdestaan vai toisten lasten kanssa?

9. Miten päiväkodissa yleensä näkyy esikoisen ja kuopuksen roolit?

10. Millaisissa sosiaalisissa tilanteissa sisarukset hakevat tukea toisistaan? Ja miten tämä näkyy?

11. Millaiset ovat sisarusten muut kaveri suhteet? Syrjäytyisikö päiväkodissa ilman sisarusta?

Kiitos vastauksistanne ja hyvää kevättä!

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Haastateltava aluejohtaja Riitta Vaara

Yleistä sisarusryhmistä

1. Mikä on sisarusryhmä?
2. Millaisia eroja on sisarusryhmällä ja tavallisella iän mukaan jaetulla ryhmällä?

Tornion päivähoito ja sisarusryhmät

3. Koska ensimmäinen sisarusryhmä perustettiin Tornioon ja mihin tarpeisiin se silloin perustettiin?
4. Kauanko ryhmä toimi?
5. Miksi se loppui?
6. Onko tämän jälkeen ollut monia sisarusryhmiä?
7. Koska nykyinen sisarusryhmä on aloittanut toimintansa?
8. Miksi sisarusryhmiä ei ole Torniossa enempää?

Yleistä toiminnasta

9. Mitä vaaditaan että sisarusryhmään pääsee? (sisaruksia?)
10. Miksi vanhemmat haluavat lapsensa sisarusryhmään? Kysyvätkö he tällaisista ryhmistä itse?
11. Entä kun vanhempi sisar lähtee esim. esikouluun?
12. Miten ryhmään tulevat lapset valikoituu? Onko ryhmään helppo saada sisaruksia?
13. Minkälaiset ovat sisarusryhmän haasteet lapsen kannalta ajateltuna? (oman ikäiset kaverit, sisaruksen takertuminen jne.)
14. Miten pienryhmätoiminta vaikuttaa sisarusryhmän toimintaan? Sisaruksethan ovat yleensä eri ryhmissä? Meneekö sisarusryhmän idea?

Sisarusryhmästä saatu palaute ja sen tulevaisuus Torniossa

15. Minkälaista palautetta sisarusryhmästä on tullut henkilökunnalta?
16. Entä vanhemmilta?
17. Minkälaisena näette sisarusryhmän tulevaisuuden Torniossa? Jatkuuko toiminta Juhannussaarella?

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Olen Sanna Mäkikallio ja suoritan Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulussa Sosionomi (AMK) tutkintoa. Haen tutkimuslupaa opinnäytetyöhöni, joka käsittelee päiväkodin sisarusryhmiä ja sisarusten välisiä suhteita. Tarkoituksena on selvittää kyselyjen avulla, mitä hyviä ja huonoja vaikutuksia sisarusryhmästä voi olla lapsille heidän vanhempien ja hoitajien mielestä. Ovatko sisarukset toisilleen tuki ja turva vai ovatko he toisissaan kiinni kokoajan, eivätkä halua/osaa alkaa leikkiä ja toimia toisten kanssa leikkiä.

Saamaani tutkimusaineistoa säilytän noudattaen tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita. Myöhemmin kyselyt hävitetään.

Valmis opinnäytetyöni liitetään Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan kirjaston aineistokantaan, josta se on saatavilla.

Sanna Mäkikallio
sanna.makikallio@edu.tokem.fi

Ohjaavina opettajina opinnäytetyössä toimivat Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulusta:

Sari Leppälä
sari.leppala@tokem.fi

Seija Järvi
seija.jarvi@tokem.fi